

Naš tednik Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

10. leto / številka 37

v Celovcu, dne 11. septembra 1958

Cena 1.50 šilinga

Der Wettlauf

Der denkende Leser der Kärntner Zeitungen muß in der letzten Zeit wohl den Eindruck gewinnen, daß der Kampf zwischen den Parteien auf Hochtouren um die Wette läuft, welche Partei sich wohl die größten Verdienste um die Liquidierung der zweisprachigen Schule erwerben wird. Es ist ein »Fußballspiel« und der Ball rollt bald in das eine, bald in das andere Parteifeld.

Man spricht von Landes- und Staatsinteressen, meint aber offenbar nur das Parteiprestige. Kann denn die Schulfrage in einem von zwei Volksteilen bewohnten Lande überhaupt Parteisache sein? Ist denn das nicht eine eminente Landes- bzw. Staatsangelegenheit? Denken wir doch einmal an den Art. XIX der Verfassung der österr.-ung. Monarchie, der allen Sprachen die gleichen Rechte zusicherte, in Wirklichkeit aber eine »lex imperfecta« blieb, weil es eben die Monarchie nicht zuwege brachte, in den zweisprachigen Ländern dieses theoretisch zugesicherte Recht auch in die Praxis umzusetzen. Die Landesmehrheiten nahmen sich eben das Recht, ob nun dies in Kärnten, in der Steiermark oder in Krain war. Der zahlenmäßigen Mehrheit »gehörte« das Recht.

Das derzeit in Kärnten stattfindende Wettspiel wäre sofort zu beenden. Gewiß werden die Parteizeitungen nicht gewillt sein, einen Überblick über die Entstehung der zweisprachigen Schule zu bringen. Die Kärntner Landesregierung aber hat ein eigenes Organ, »Die Kärntner Landeszeitung«, in der es ihr ohne weiteres möglich wäre, den Lesern eine zusammenfassende Darstellung zu bieten.

Ich rege an, daß die »Kärntner Landeszeitung« das Gedächtnisprotokoll des Herrn Landesamtsdirektors Karl Newole über die Unterredung vom 3. 8. 1945 veröffentlicht, wo zum ersten Male nach dem 2. Weltkriege von der zweisprachigen Schule die Rede war. Dieses Protokoll ist allen Parteifractionen übermittelt worden.

Ich rege an, daß die Kärntner Landesregierung in der »Kärntner Landeszeitung« das Protokoll der Regierungssitzung vom 3. Oktober 1945 veröffentlicht. In diesem Protokoll sind die Stellungnahmen aller Parteien so eindeutig, daß jedes »Ballspiel« in dieser Frage verstummen muß. Weiters ist auch aus dem genannten Protokoll ganz eindeutig zu ersehen, daß von einem Druck der Besatzungsmacht keine Rede sein kann.

Als mir wenige Tage nach dieser Sitzung vom 3. 10. 1945 der Regierungsstenograph Herr Regierungsrat Dr. Karl Nagat in den Durchschlag des Protokolls überbrachte, meinte er: »Ich habe noch nie in einer so wichtigen Sache eine so sachliche Behandlung in der Regierungssitzung erlebt.«

Ich rege an, die Landesregierung möge den interessierten Lesern durch die »Kärntner Landeszeitung« die Erklärungen der Regierungsvertreter und der Parteivertreter in der Festsitzung des Kärntner Landtages vom 28. Jänner 1947 zur Kenntnis bringen. Wir leben in einer sehr raschlebigen Zeit und in der Fülle der Eindrücke vergessen wir sehr bald auch wichtige Ereignisse. Auch diese Erklärungen sind bezeichnend und stehen im krassen Gegensatz mit dem derzeitigen »Fußballspiel«.

Ich rege noch eines an. Die Kärntner Landesregierung möge den interessierten Lesern und auch den Heißspornen im Lande die Erklärungen der österreichischen Abordnung in London, Paris und Moskau zur Frage der zweisprachigen Schule durch die »Kärntner Landeszeitung« zur Kenntnis bringen. Ich bin ab-

Pismo avstrijski zvezni vladi

Zastopniki Hrvatskega kulturnega društva v Gradišču, Narodnega sveta koroških Slovencev in Zveze slovenskih organizacij na Koroškem so se sestali 6. 9. 1958 v Brucku ob Muri. Posvetovali so se o vseh zadevah v zvezi s členom 7 državne pogodbe in naslovili na zvezno vlado na Dunaju naslednje pismo:

Bruck an der Mur, dne 6. 9. 1958.

Avstrijski zvezni vladi
na Dunaju.

Zastopniki Hrvatskega kulturnega društva v Gradišču, Narodnega sveta koroških Slovencev ter Zveze slovenskih organizacij na Koroškem morajo na svojem današnjem posvetovanju ponovno ugotoviti, da v nasprotju z izjavami o popolni uresničitvi državne pogodbe, člen 7 državne pogodbe ni uresničen.

Nasprotno pa se trpi, da razvijajo predvsem na Koroškem organizacije delavnosti, ki ovira mirno sožitje obeh narodov in je po § 5 člena 7 državne pogodbe prepovedana.

Takojšnja uresničitve člena 7 državne pogodbe je zaradi tega v interesu mirnega razvoja nujna.

Mi nujno prosimo avstrijsko zvezno vlado, da poskrbi, da bodo postavodajni zbori sklenili potrebne zakone v smislu naših predlogov in vlog v najkrajšem času in da bodo že v državnem proračunu za leto 1959 predvidena potrebna finančna sredstva.

HRVATSKO KULTURNO DRUŠTVO V GRADIŠČU

NARODNI SVET KOROŠKIH SLOVENCEV

ZVEZA SLOVENSkih ORGANIZACIJ
NA KOROŠKEM

Stranke se bodo pogajale o dvojezičnem šolstvu na Koroškem

V torek 9. septembra je bila na Dunaju seja ministrskega sveta. Minister dr. Drimmel je poročal o sedanjem stanju šolstva na Koroškem in opozoril na potrebo, da pričnejo čimprej obravnavati predloženi vladni predlog glede manjšinskega šolskega zakona za Koroško. Danes se bodo vršila na Dunaju med strankami pogajanja o koroškem šolskem zakonu, katerim bodo prisostvovali tudi zastopniki iz Koroške.

Na željo zunanjega ministra inž. Figla je ministrski svet odobril zapisnik o drugem plenarnem sestanku avstrijsko-jugoslovanske komisije. Kakor poroča dopisnik časopisa »Süddeutsche Zeitung« z Dunaja, so baje pogajanja med Avstrijo in Jugoslavijo, ki so jih pričeli letos februarja meseca, tik pred zaključkom. Predvidevajo, da se bo vršil zaključni sestanek te komisije koncem septembra na Dunaju. Pogodbo bodo verjetno podpisali oktobra ali novembra. Za Avstrijo jo bosta podpisala zunanji minister inž. Figl in državni tajnik dr. Kreisky.

Mali obmejni promet v območju desetih kilometrov

Avstrijski zastopniki so se z jugoslovanskimi zastopniki v glavnem sporazumeli glede bive avstrijske imovine v Jugoslaviji. Jugoslavija je baje pripravljena plačati Avstriji odškodnino v višini 3 milijonov dolarjev za premoženje, ki ga je zasegla po letu 1945. Avstrija

solut Überzeugt, daß so mancher Kärntner »Landmann« das gesamte Problem anderst beurteilen wird.

Spüren wir nicht Patriotismus, handeln wir patriotisch! Das patriotische Handeln kann aber in Kärnten nur darin bestehen, daß jeder Volksteil von seinem »Ich« einen kleinen Bruchteil der gemeinsamen Heimat opfert. Die Slowenen haben der Opfer genug gebracht. Die Ergebnisse der Volkszählungen beweisen das. Die Slowenen sind die autochthone Bevölkerung des Unterlandes und es ist von den Deutschen kein zu großes Opfer verlangt, wenn die Kinder der deutschen Beamten, der Gendarmen, Postler, Eisenbahner und auch Lehrer in diesem Gebiet sich des Erlernens der zweiten Landessprache befleißigen, denn nur das kann die gegenseitige Verträglichkeit fördern. Nur am Wesen der Verträglichkeit kann unser Land Kärnten genesen.

Dr. Josef Tischler
Obmann des Rates der Kärntner
Slowenen

se s tem strinja, ker se je ob podpisu državne pogodbe itak morala odreči vsem zahtevam po odškodnini. Jugoslavija se je tudi odrekla svojim zahtevam po rentah in pokojninah.

Koroško šolsko vprašanje

Glede šolskega vprašanja na Koroškem in Gradiščanskem pravi zapisnik o drugem plenarnem sestanku avstrijsko-jugoslovanske komisije, da je avstrijska delegacija obrazložila jugoslovanskim zastopnikom, da o tem vprašanju ni možen meddržavni sporazum, ker gre za notranjeavstrijsko vprašanje. Baje so Jugoslovani za to stališče pokazali razumevanje, ker jim je avstrijsko zastopstvo dalo zagotovilo, da bo Avstrija z odgovarjajočimi zakoni lojalno izvedla člen 7 avstrijske državne pogodbe, ki se bavi z zagotovitvi pravic slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji.

Jugoslovanski tisk se zavzema za manjšinske pravice

Uradni jugoslovanski list »Borba« je te dni očital avstrijskim oblastem, da skušajo oropati jugoslovanske manjšine pravic, ki so jim zagotovljene v državni pogodbi, in opozoril, da »je nastal nov val šovinizma. Javni funkcionarji so močno napadli Slovence z namenom, da

Krščanska kulturna zveza

vabi ob 50-letnici 1. shoda Slovenske krščansko-socialne zveze na velik

KULTURNI SHOD

ki bo

v nedeljo, dne 21. septembra t. l. pri Sv. Katarini v Podjuni

Pri prireditvi bodo sodelovali zbori iz Roža, Zilje in Podjune pod vodstvom g. prof. Silva Miheliča ter mladina iz Globasnice in Šmihela.

SPORED: Ob 11. uri sv. maša v farni cerkvi v Šmihelu. — Ob 2. uri popoldan začetek kulturne prireditve. — Ob slabem vremenu bo kulturni shod v Farni dvorani v Globasnici.

PRISRČNO VABLJENI!

DRŽAVNA POGODBA

z dne 15. maja 1955 v členu 7 pravi:

§ 1. »Avstrijski državljani slovenske in hrvaške manjšine na Koroškem, Gradiščanskem in štajerskem uživajo iste pravice pod enakimi pogoji, kakor vsi drugi avstrijski državljani, vključno pravico do svojih lastnih organizacij, zborovanj in tiska v svojem lastnem jeziku.«

§ 2. »Avstrijski državljani slovenske in hrvaške manjšine na Koroškem, Gradiščanskem in štajerskem imajo pravico do osnovnega pouka v slovenskem ali hrvaškem jeziku in do sorazmernega števila lastnih srednjih šol; v tej zvezi bodo šolski učni načrti pregledani in bo ustanovljen oddelek šolske nadzorne oblasti za slovenske in hrvaške šole.«

§ 3. »V upravnih in sodnih okrajih Koroške, Gradiščanske in štajerske s slovenskim, hrvaškim ali mešanim prebivalstvom je slovenski ali hrvaški jezik dopuščen kot uradni jezik dodatno k nemškemu. V takih okrajih bodo označbe in napisi topografskega značaja prav tako v slovensčini ali hrvaščini kakor v nemščini.«

§ 4. »Avstrijski državljani slovenske in hrvaške manjšine na Koroškem, Gradiščanskem in štajerskem so udeleženi v kulturnih, upravnih in sodnih ustanovah v teh pokrajinah pod enakimi pogoji kakor drugi avstrijski državljani.«

§ 5. »Dejavnost organizacij, ki merijo na to, da odvzamejo hrvaškemu ali slovenskemu prebivalstvu njegov značaj in pravice kot manjšine, se mora prepovedati.«

Do danes je uresničena le slovenska srednja šola.

Evropska konvencija za človeške pravice je postala veljavna

Dne 3. septembra sta avstrijski zunanji minister inž. L. Figl in zastopnik Islandije položila pri Svetu evropske skupščine ratifikacijski listini in na ta način omogočila, da je postala veljavna evropska konvencija o človeških pravicah. V smislu sklepov Evropskega sveta v Strassburgu bodo sedaj ustanovili evropsko sodišče za človeške pravice. Osem sodnikov tega sodišča bo imenoval Svet evropske skupščine.

Velika Britanija ni ratificirala pogodbe, ker je mnenja, da bo imelo evropsko sodišče za človeške pravice preveč obširne pravice nad narodi.

ustvarijo umetno napetost med avstrijskim prebivalstvom in slovensko manjšino na Koroškem.« »Borba« piše, »da so avstrijske oblasti odgovorne, ker dopuščajo take napade, ki naravnost ogrožajo pravice manjšine. Razen škodljivih posledic za notranje življenje bi mogli taki pozivi k narodnostnemu sovraštvu neugodno vplivati tudi na odnose med Jugoslavijo in Avstrijo.«

V Pliberku uprizarjajo šolsko stavko (glej članek o tem na strani 4), ki naj traja do 13. septembra, da opozorijo na nemške zahteve glede odprave dvojezičnega pouka na Koroškem. Nove stavke nameravajo izvesti 29. in 30. septembra ter 1. oktobra še v drugih krajih.

Prevod današnjega uvodnika:

Tekma

Misleči bralec koroških časopisov mora v zadnjem času vsekakor priti do prepričanja, da se na vse kriplje bije boj med strankami v tekmi, katera stranka si bo res priborila največje zasluge za likvidacijo dvojezičnih šol. Prava »nogometna igra«, v kateri zleti žoga enkrat na to, drugič na ono strankarsko polje.

Govoriči se o deželnem in državnem interesu, misli se pa pravzaprav samo na prestiž stranke. Ali more biti šolsko vprašanje v deželi, kjer prebivata dva naroda, sploh zadeva posamezne stranke? Ali ni to eminentna deželna oziroma državna zadeva? Pomislimo le na čl. XIX ustave avstrijsko-madžarske monarhije, ki je zagotavljal vsem jezikom enake pravice, dejansko pa je ostal »lex imperfecta« (neizveden zakon), ker monarhija pač ni bila zmožna doseči, da bi v deželah, v katerih so govorili dva jezika, tudi v praksi izvajali to teoretično priznano pravico. Večine v deželah so si kratkomalo lastile pravico, najsi to na Koroškem, na Štajerskem ali na Kranjskem. Številčni večini je pripadala pravica.

Sedanja tekma na Koroškem bi bilo možno takoj zaključiti. Gotovo ne bodo strankarski časopisi pripravili priobčiti pregled o nastanku dvojezične šole. Koroška deželna vlada pa ima svoje lastno glasilo, »Kärntner Landeszeitung«, v katerem bi ji bilo brez nadaljnjega možno, podati čitateljem strnjen prikaz.

Predlagam, da priobči »Kärntner Landeszeitung« zapisnik direktorja deželne urada g. Karla Newole-ja o razgovoru z dne 3. 8. 1945, v katerem se je prvokrat po drugi svetovni vojni govorilo o dvojezičnih šolah. Ta zapisnik so dobile frakcije vseh strank.

Predlagam, da objavi koroška deželna vlada v »Kärntner Landeszeitung« protokol o vladni seji dne 3. oktobra 1945. V tem zapisniku so stališča vseh strank tako jasna, da mora prenehati glede tega vprašanja vsaka »igra z žogo«. Nadalje je iz tega zapisnika tudi čisto jasno razvidno, da o kakem pritisku zasedbenih oblasti ne more biti govora.

Ko mi je nekaj dni po tej seji, ki se je vršila 3. oktobra 1945, izročil vladni stenograf g. vladni svetnik dr. Karl Dragatin kopijo tega zapisnika, je menil: »O tako važni stvari še nisem doživel tako stvarnega obravnavanja pri vladni seji.«

Predlagam, naj deželna vlada seznanj bralce, ki se za to zanimajo, z izjavami vladnih zastopnikov in zastopnikov strank pri svečani seji koroškega deželnega zbora dne 28. januarja 1947 s tem, da jih objavi v »Kärntner Landeszeitung«. Živimo v času, ki hitro poteka, in v preobilici vtisov zelo hitro pozabljamo tudi važne dogodke. Tudi te izjave so značilne in so v ostrem nasprotju s sedanjjo »nogometno tekmo«.

Še nekaj predlagam. Koroška deželna vlada naj bralcem, ki jih to zanima, in vročerknežem v deželi posreduje po »Kärntner Landeszeitung« izjave avstrijske delegacije v Londonu, Parizu in Moskvi, ki jih je ta podala v zvezi z vprašanjem dvojezične šole. Trdno sem prepričan, da bo marsikateri koroški »Landsmann« (rojak) ves problem začel gledati z drugimi očmi.

Ne igraymo se patriotizem, ravnajmo patriotsko! Patriotsko ravnanje pa more biti na Koroškem samo v tem smislu, da žrtvuje vsaka narodnost delček svojega jaza skupni domovini. Slovenci so doprinesli že dovolj žrtev. Izidi ljudskih štetij dokazujejo to. Slovenci so avtohtono ljudstvo južnega dela dežele in bi ne bilo od Nemcev nič preveč zahtevano, če bi se otroci nemških uradnikov: orožnikov, poštarjev, železničarjev in tudi učiteljev na tem ozemlju skušali naučiti drugega deželnega jezika, kajti le to bi moglo koristiti pospeševanju medsebojne strpnosti. Naša koroška dežela lahko oždravi samo ob pravilnem pojmovanju strpnosti!

Dr. Josef Tischler

predsednik Sveta koroških Slovencev

Pri nas v Avstriji

Dopusti so minili, ministri in poslanci so se vrnili v svoje pisarne. Lotili se bodo zopet dela in začelo se je že trenje med političnimi strujami.

V prvi vrsti, kot smo omenili že zadnjič, bo treba pripraviti novi državni

proračun.

Ker so se denarni dohodki države zmanjšali, izdatki pa nič, bo letos zelo hudo, proračun spraviti pod streho. Gotovo bodo na vseh področjih štedili, le pri izdatkih za vojaščino menda, kot pravijo poučeni, na žalost ne. Nujno bi bilo potrebno, da bi država poskrbela bolje za zaščito proti neurjem v gorah, kjer majhni potočki razderejo in uničijo po hudih nalivih — kot je to bilo letos poleti — cele doline. Vendar vse kaže, da denarja ne bo za to. Za Podjuno je n. pr. značilno, da govorijo o potrebi regulacije Bele, ki pride iz kapelških gora in skoro vsakih deset let razdere in poplavi bregove od Miklavčevega do Galicije, že desetletja, denarja za to pa še danes ni!

Veliko je govora o zgradbi železnice od Pliberka preko Zvabeka v Št. Pavel v Labotski dolini. Koroška deželna vlada je ponovno prosila zvezno vlado, da naj poskrbi za uresničitev tega projekta in določi že v novem državnem proračunu za to potreben denar. Gotovo ga tudi za to ne bo. Sicer pa naši ljudje iz Podjunske doline menijo, da bi bilo marsikaj drugega bolj potrebno, kot ta železniška proga; na primer regulacije deročih potokov, poprava nekaterih cest, ki so v obupnem stanju in podobno.

Tudi

bolniške blagajne

so se pravočasno oglasile. V posebni spomenici na zvezno vlado zahtevajo pomoči, kajti v minulem polletju so imele 90 milj. šilingov deficita. Finančni minister prof. dr. Kamitz je sicer že pred meseci rekel, da ne more iz sredstev državnega budžeta nič dati, vendar bolniške blagajne pravijo, da v bodoče pri takem razvoju enostavno ne bodo mogle več plačevati svojih obveznosti. Kako bodo to vrzel razrešili, še nihče ne ve, gotovo pa je, da bi prišlo do hudega razburjenja, če bi bolniške blagajne tega ne mogle več plačevati, kar so po zakonu dolžne.

O neki civilni

varnostni službi

za slučaj vojne ali njenih posledic je bilo pred tednom govora v Avstriji. Neki časopis je javil, da bodo vpeljali obvezno vežbanje vseh moških in žensk od 60. do 65.

Za miroljubni atom ni meja

Skrivnosti bodo le še izjeme. Druga mednarodna konferenca za atomsko energijo v Ženevi v sproščenem vzdušju

Skoraj točno tri leta po prvi se vrši sedaj druga mednarodna konferenca za atomsko energijo v miroljubne namene. Ze takoj v prvih dneh je svetovna javnost izvedela za številne podrobnosti o napredku, ki so ga dosegli na področju jedrske fizike in atomske tehnike.

Prav gotovo ne more nihče zanikati, da je raziskovanje atomske energije povzročilo precej sprememb v nazorih — ne samo z ozirom na naravo in njene zakone, temveč tudi glede mednarodnega življenja. Dalo je pobudo za zasledovanje drugih poti mednarodnega sodelovanja, kot na primer pogodbe o pospeševanju, ki so jih podpisale Združene države doslej s štiridesetimi državami, ali ustanovitev mednarodne atomske organizacije, ki je sedaj zmožna izvršiti vsako nalogo v okviru, v statutih določenega delovanja.

V Ženevi pa imajo vtis, da je »miroljubni atom« dosegel še več. Na mnogo načinov in v popolnoma novem smislu je mogel kljubovati omejitvam s strani politične geografije. Postal je nova sila združenja — enostavno spriči svojega blagodejnega vpliva na vseh področjih človeškega življenja, ki odločno zahteva zamenjavo državne tajnosti z mednarodno odkritostjo.

Vsega tega verjetno bežni opazovalec, morebiti tudi specialisti, ki se omejujejo le na ozko strokovno področje, ne bo mogel pregledati v popolnem obsegu. Da pa je možno ugotoviti določen napredek, pričajo tisti, ki lahko z višje ravni dobijo obsežnejši pregled nad to konferenco.

Pred tremi leti so se še bali, da bi morda zdrknila prva konferenca o miroljubni uporabi atomske energije na raven tekmovanja in propagande. Da tega niso storili, je

leta starosti za tako službo (podobno svoječasnemu »Zivilluftschutz-u«). Nato pa so uradno javili, da se v ministrstvu za obrambo in za notranje zadeve bavijo s tem vprašanjem že dalj časa, da pa še nič niso skušali točnega. Drži torej, da se nekaj pripravlja, menda, kot poučeni krogi vedo povedati, nekako na ta način, kot je to na Švedskem.

Na Koroškem so zopet enkrat zagnali velik hrup zaradi

dvojezičnega pouka

v šoli. Mnogo prahu — vendar bo za enkrat ostalo še pri starem. Nekam čudno živo so zopet zacvetele cvetke nekdanjih hujskačev, ki trosijo svoj strup predvsem v glasilu »Landsmannschaft«. Če bereš tam članek za člankom, ne moreš verjeti, da bi ne bili več v dobi nacizma! Ubogi hujskači in od njih zapeljano ljudstvo: nemara še niso dosti dobili po glavi in ne vidijo znamenj časa, ki merijo proti njim! Minili so časi, ko so še lahko upali na uspeh svojih »pohodov«, v novi bodočnosti jih bo novi čas pohodil, ker so ovira tega razvoja, ovira nepoučljiva in nepopoljšljiva. Koroški Slovenci smo vedno iskali spravo in mirno sožitje in smo v ta namen veliko žrtvovali. Naši napori, o katerih pišemo na drugem mestu lista, ne bodo zaman, ker z našo spravnostjo, vendar pa trdni v obrambi svojih pravic ne prezremo znamenj časa. Star koroški pregovor pravi: »Bog je počasen, a pravičen!«

V štirih urah čez Atlantik

V štirih urah in treh minutah je preletelo neko ameriško civilno reakcijsko letalo tipa »Boenig 707« v ponedeljek 8. septembra Atlantik. Letalo je letelo v višini 10.000 metrov in je imelo na krovu 38 nastavljenec letalske družbe in Boenig tvornic. Letalo ima prostora za 145 potnikov. Obratovalo bo na progi New York — London, ki jo bo predvidoma prevozilo v šest in pol urah.

Štepa raste, če ni gozda

Na Poljskem se vedno bolj širi štepa, ker še nadalje uničujejo gozdove. Kakor poročajo časopisi, so baje vidne že znatne spremembe podnebja. Neki sindikalni list v Varšavi piše, da se v dolinah in poljih v okolici Poznanja vidno razmnožujejo tipične stepne rastline. Če hočejo preprečiti, da bi se sčasoma spremenila pokrajina v stepe, bodo morali takoj pogozditi vsaj 500.000 hektarjev zemlje.

Slovenci po svetu

V AMERIKI

Osma obletnica radijske ure v Chicagu

27. septembra t. l. bodo proslavili v Chicagu osmo obletnico edine slovenske ure v radiu v Chicagu. Ta ura prinaša vsako soboto popoldne lepe melodije v slovenske domove in posreduje slovenske kulturne vrednote ameriški javnosti. V okviru te ure pridno deluje radijski klub, ki poleg pesmi goji s svojo folklorno skupino tudi narodne plesne skupine, ki ponesli slovensko ime, pesem in ples milijonom Amerikancev od obale do obale. Tako si tudi tam utira slovenski narod pot k večjemu priznanju javnosti.

V ARGENTINI

Uprizoritev drame »Herman Celjski«

Ciudadelski oder je uprizoril dramo »Herman Celjski«, delo Antona Novačana. S to predstavo so se Slovenci v Argentini oddolžili spominu slovenskega književnika, ki je živel med njimi.

Koncert pevskega zbora »Gallus«

V vrsti prireditve, ki jih je zbor pripravil letos za proslavo 10-letnice svojega obstoja in delovanja, je bil tudi cerkveni koncert v buenosaireski baziliki Nuestra Señora de la Merced. Udeležilo se ga je nad 800 Slovencev, navzočih pa je bilo tudi več uglednih argentinskih osebnosti. Pevski zbor »Gallus« je na tem koncertu nastopil z moškim, mešanim ter otroškim zborom. Izvajal je skladbe Haydna, Foersterja, Mava in Sattnerja. Dirigiral je dr. Savelli, pri orglah pa je bil prof. Osana, ki je odigral tudi Mozartovo Fugo v C duru.

V KANADI

Koncert slovenske pesmi v Torontu

Ob priliki romanja Slovencev iz USA in Kanade 30. in 31. avgusta t. l. v Torontu je tamkajšnji slovenski pevski zbor »Slavček« pripravil koncert v slovenski cerkveni dvorani. 52 pevcev in pevk je v duhu popeljalo navdušene poslušalce k božji Materi in v domovino k dekletom in rožam, k slovenskim jezerom in goram.

V ITALIJI

Obisk v domovini

Slovenski kipar Čelo Pertot, ki živi v Stockholmu na Švedskem, je prispel te dni na obisk v domovino, v Trst. Rojen je bil v Trstu, študiral pa je nekaj časa tudi v Ljubljani. Ko so ga vprašali, zakaj tako rad prihaja v domovino, je dejal: »Iz domotožja. — Čeprav sem švedski državljan, je domovina le domovina. In domovine — tu mislim tudi Slovenijo ter njene ljudi — človek ne more pozabiti.«

Zagrebski velesejem odprt

JUGOSLOVANSKI PREDSEDNIK, MARŠAL TITO, je odprl 6. septembra mednarodni Zagrebski vzorčni velesejem, na katerem razstavlja več kot 5400 razstavljalcev iz 27 držav. To je največji velesejem v Jugoslaviji. Med najvažnejše razstavljalce iz inozemstva štejejo Združene države ameriške in Sovjetska zveza.

Kot že v preteklih dveh letih, bo tudi letos trgovinska misija iz Združenih držav posetila Jugoslavijo in obiskala Mednarodni trgovski sejem v Zagrebu od 6. do 21. septembra.

Misija obstoji iz dveh predstavnikov ameriškega trgovskega ministrstva in treh predstavnikov privatnih firm. Misija bo imela na zagrebskem sejmu ameriški trgovski center in predstavniki bodo z informacijami na razpolago obiskovalcem.

Razen tega bo misija potovala po Jugoslaviji in konferirala z lokalnimi trgovskimi predstavniki in oblastniki. Misija poudarja važnost turizma za Jugoslavijo in stremela bo razviti trgovske odnose med obema deželama.

Jugoslavija importira iz Združenih držav šestkrat več kot pa eksportira. Glavni importi so žito, surov bombaž, mast in premog. Jugoslavija eksportira v Združene države svinec, cink, tobak, hmelj in magnezit. Jugoslavija stremi za povečanjem eksporta, zlasti na področju potrošniškega blaga. V vidikih ima predvsem tržišča v gospodarsko nerazvitih delih sveta.

USIS (J. Kerigan)

Ali bo naš planet postal pretesen?

Študija Združenih narodov napoveduje podvojitev prebivalstva v 40 letih

Trenutno cenijo, da je 2,8 milijard ljudi na svetu. To število narašča tako naglo, da napovedujejo, da bo leta 1975 3,8 milijard ljudi na svetu in 6,3 milijard leta 2000.

Predvidevajo, da naš planet lahko preživi 5 do 16 milijard ljudi. Torej, če so napovedi pravilne, bi bila leta 2000 dosežena spodnja meja zamljine kapacitete.

Če bi se tempo sedanjega porastka prebivalstva nadaljevalo, bi bilo čez 600 let komaj en kvadratni meter prostora za vsakega prebivalca, če vzamemo v poštev tudi Arktiko, puščave in hribovja.

Ti in drugi podatki so zbrani v uradni študiji o svetovnem prebivalstvu, ki jo je pravkar izdal oddelček za gospodarske in socialne razmere pri Združenih narodih.

Napovedi za prihodnja leta se naslanjajo na statistike preteklih sto let. Leta 1860, ravno 2 leti manj kot pred 100 leti, je bilo na svetu ena in en četrto milijarde ljudi. Do leta 1950 se je to število podvojilo. Danes znaša dnevni porastek prebivalstva 100 tisoč ljudi.

Stotisočletja so bila potrebna, da je število ljudi na zemlji doseglo današnji obseg. Da se bo pa število za leto 1950 (2 in pol milijardi) podvojilo (na 5 milijard), bo potreba le 40 let.

Študija Združenih narodov projicira porastek prebivalstva na treh ravneh — visoki, srednji in nizki. Če vzamemo srednjo raven, lahko izluščimo naslednje podatke in napovedi:

Številčno največji porastek prebivalstva bo v Aziji. Leta 1950 je štel ta kontinent 1,4 milijarde ljudi ali 58 % svetovnega prebivalstva. Do leta 2000 se bo prebivalstvo Azije potrojilo in bo doseglo 3,9 milijard ali 62 odstotkov svetovnega prebivalstva.

Kitajska ima med vsemi državami največje število prebivalstva. Leta 1955 je doseglo prebivalstvo Kitajske 600 milijonov. V istem letu je imela Sovjetska zveza 197 milijonov in Združene države 166 milijonov. Leta 1975 bo štela kontinentalna Kitajska 894 milijonov, v primerj z 275 milijoni za Sovjetsko zvezo in 217 milijoni za Združene države Sev. Amerike.

Severna Amerika bo porastla od 168 milijonov leta 1950 do 312 milijonov leta dva tisoč. Odstotek svetovnega prebivalstva v Severni Ameriki pa se bo znižal od 6,3 odstotkov na 5 odstotkov. Pod Severno Ameriko razume študija Združenih narodov dežele severno od južne meje Združenih držav.

Južna Amerika (študija vključuje tukaj vse dežele južno od Združenih držav) bo imela najhitrejši tempo porastka. Prebivalstvo bo narastlo od 163 milijonov leta 1950 do 592 milijonov leta 2000. To pomeni porastek za 263,2 odstotkov.

Najpočasnejši tempo porastka bo v Evropi, včevši Sovjetsko zvezo. Prebivalstvo bo narastlo za 65 odstotkov ali od 574 milijonov leta 1950 do 947 milijonov leta 2000.

Čeprav žive po svetu milijoni ljudi na robu lakote, je preprečenje tega stanja bolj vprašanje razdelitve kot pa produkcije zadostnih življenjskih sredstev. Zal so dežele z zaostalo agrarno produkcijo zaostale tudi v razvoju industrije in torej nimajo zadostnih sredstev, da bi plačale uvoz živil iz bolj bogatih dežel.

Agronomi so mnenja, da zemlja lahko rodi plodove, ki bodo hranili dodatne milijone ljudi še precej let. Stanje bo problematično šele okrog leta 2000.

Vzrok ekspanzivni porasti prebivalstva je iskati v dejstvu, da si je moderna higijena in medicina utrla pot v najbolj oddaljene predele zemlje. To je zmanjšalo število

smrtnih slučajev. Ni še tako dolgo, odkar je samo polovica novorojenčkov živelo do odraslih let. Danes je že veliko dežel, v katerih ima novorojenček več kot 90 odstotkov možnosti, da odraste in da postane roditelj. V nekaterih državah znaša letno število rojstev na 1000 prebivalcev 45, a število smrtnih slučajev le 10. Če ostanejo rojstva in smrti v tem razmerju, potem se prebivalstvo podvoji v 20 letih in podeseteri v 67 letih.

Čeprav tako nagla rast ni napovedana za ves svet, moramo vendar računati z dejstvom, da se bo prebivalstvo podvojilo v 40 letih. Ko bi se ta tempo porastka nadaljeval, bi postala zemlja kmalu pretesna za napovedane množice ljudi. Študija ne nudi odgovora na to vprašanje, ampak samo priponi: „Nedvomno se to (prenaseljenost) nikdar ne bo zgodilo; nekaj mora priti vmes.“

Kaj bo ta nekaj — ali emigracija na druge planete, ali biološki faktorji, ki včasih zavrejo tempo rasti — bo znano le prihodnjim generacijam.

(Povzeto iz: Foreign Commerce Weekly, Aug. 11, 1958).

ATOMSKA ENERGIJA -

ključ do bodočega sveta

V gotovem pogledu je Švica domovina atomske energije — ne morda zategadelj, ker se je tam pred tremi leti vršila prva konferenca Združenih narodov o miroljubni uporabi atomske energije in ji sledi sedaj druga. Prej bi mogli smatrati neko drugo švicarsko mesto, namreč Zürich, za zibelko atomske energije. Saj je vendar Albert Einstein svoj čas študiral na tehnični visoki šoli in nato tudi sam tam poučeval in delal na razvoju svoje relativitetne teorije in na razvoju teorije o spremembi tvarine v energijo — se pravi na teorijah, ki sta podlaga vsej moderni atomski energiji.

Vse te teorije so za laika dandanes prav tako malo razumljive, kot so bile svoj čas — pred pol stoletjem, toda pomena atomske sile, nenazadnje za miroljubni napredek, se vsakdo zaveda. Zanimanja za to tudi ni zmanjšalo dejstvo, da atomska energija dandanes ni „nič novega“. Nasprotno! Vse bolj živahno postaja zanimanje svetovne javnosti za miroljubno uporabo atomske energije. Dokaz za to trditev je sedanja konferenca v Ženevi. Za časa prve tozadevne konference, ko je predsednik Eisenhower predložil Združenim narodom načrt o „atomih za mir“ in ga očrtal ter predlagal ustanovitev mednarodne atomske oblasti, je poteklo komaj nekaj več kot eno leto in pol, toda takrat je bila za širšo javnost miroljubna uporaba atomske energije zakrita še v meglo tajinstvenosti in zanimiva zaradi svoje originalnosti.

Danes pa imajo že mnogi ljudje prav točno predstavbo o najvažnejših področjih, na katerih bi se dala uporabiti atomska energija: v medicini, kmetijstvu, tehniki in na drugih popriščih vsakdanjega življenja. Mednarodna atomska oblast že deluje, njen sedež je na Dunaju. Mikavnost, ki jo povzroča vsaka novotarija, je minila, a kljub temu je druga ženevska atomska konferenca mnogo bolj obširna in dela večji vtis kot prva.

Zanimanje za miroljubno uporabo atomske energije pa navsezadnje ni noben presejteljiv pojav, temveč dokaz vse večjega uvidevanja, da leži v tem ključ do sveta v bodočnosti — in kdo bi ne bil rad malo bolje poučen o tej bodočnosti, ki je že pričela...?

(P. FORD — USIS)

NA DRUGI MEDNARODNI KONFERENCI za izkoriščanje atomske energije v miroljubne namene v Ženevi so znansiveniki več držav predložili doslej poročila, ki vsebujejo zelo pomembne tehniške podrobnosti o pridobitvah na področju atomske energije, doseženih v posameznih državah.

0 zaščitnih cepljenj

Ni kmalu kužne bolezni, ki bi se je ljudje tako bali kot otroške paralize, katera zapušta mnogokrat trajno pohabljenost zaradi ohlapne ali krčevite hromote rok in nog. Ker medicinska veda do danes še ni našla nobenega uspešnega zdravila proti tej kužni bolezni, je *preprečevalno cepljenje* ob pravem času *edina zaščita* pred obolenjem za otroško paralizo.

Življenjske skušnje s kužnimi boleznimi so namreč že zdavnaj pokazale, da človek ponajvečkrat samo enkrat preboli n. pr. črne koze, otroško paralizo, pegavi tifus, ošpice, škrlatico, rumeno mrzlico itd., da postane torej po okrevanju enkrat za vselej odporen ali imun proti navedenim boleznim. Raziskovalce je seveda zelo zanimalo, kaj je vzrok temu blagodejnemu pojavu, ki so ga imenovali prirodno pridobljeno odpornost. Ze okrog l. 1890 so učenci Pasteurja dognali, da bacili dave ali tetanusa izločajo hude strupe ali takozvane toksine v telesu bolnika in tudi na umetnih gojiščih za bakterije. Odkrili so, da so prav ti toksini tiste snovi, ki povzročajo n. pr. pri davici značilne znake bolezni v obliki vročine, belosivkastih oblog na mandeljnih in okvar na srcu, pri tetanusu pa sprožijo ti strupi strašne krčevite napade. Če bolnik ozdravi — tako s pravilno domnevali — so pač morali v telesu bolnika nastati nekaki protistrupi, ki so uničili toksine in bolniku pomagali do ozdravljenja.

Nemec Behring in Japonec Kitasato sta kaj kmalu v zadnjem desetletju 19. stoletja prišla na idejo, da bi umetno ustvarila takšne protistrupe in sicer pri konju, ki je najboljši tvorec protistrupe. Posrečilo se jima je s kemičnimi sredstvi odvzeti toksinom dave ali difterije in tetanusa vso strupe-

nost. Takšne toksine sta dalj časa vbrizgavala konjem in jih s tem spodbudila k tvorbi protiteles, t. j. protitoksinov, ki nevtralizirajo toksine, to se pravi, da jih napravijo s kemično vezavo neškodljive. S tem je bila na mah odprta pot do antitoksičnega seruma, ki je še dandanes zelo uspešno sredstvo za zdravljenje ali celo za preprečevanje difterije, tetanusa, plinskega prisada in še nekaterih drugih bolezni. Z vbrizganim serumom, pridobljenim iz konja, prenašajo zdravniki v organizem bolnika že izdelane antitoksine ali protistrupe. Telo pridobi s tem pasivno odpornost proti bolezni, ki je sicer kratkotrajna, ker se antitoksini kaj kmalu zgubijo v telesu, pa vendar navadno zelo učinkovita. Uspeh antitoksičnega seruma v borbi proti smrtonosni davici je presenetil ves svet in kmalu so statistiki ugotovili padec umrljivosti za difterijo od prejšnjih 50–60 odstotkov na 30 odstotkov — in po zbolšanju seruma — celo na 10 odstotkov in manj! Profilaktični serum proti tetanusu, torej serum za preprečevanje tetanusa, pa so z velikim uspehom začeli uporabljati pri ranjenih med I. svetovno vojno.

Doba odpornosti proti obolenju difterije in tetanusa pa je bila s profilaktičnim vbrizgavanjem antitoksičnega seruma pri zdravih osebah razmeroma le kratkotrajna. Leta 1923 pa se je Ramou-ju, direktorju Pasteurjevega zavoda v Parizu, posrečilo, da je spremenil toksin (strup) difterije s formalinom in toploto v docela nestrupen toksid, to je prvotnemu strupu sličen, toda o-miljen strup, ki po vbrizganju vpliva na zdravi organizem tako, da ta oslavljeni strup nekako v enem mesecu aktivno stvori zaščitna protitelesa proti strupenim dif-

(Konec na 8. strani)

FRAN ERJAVEC, Pariz:

205

KOROŠKI SLOVENC

III. del.

Nadvojvoda je izvedel za to Ocskayjevo polomijo dne 21. III. v Kranju, ko je zasedel Massena že tudi sam Trbiž. Vodnik je tiste dni v svojem listu pisal: „Včeraj (t. j. 22. III.) je pošta po navadi iz Tersta peršla, pisma pernaša, inu povedala, de do torka, to je do predučerej še ni bilo okol Tersta nekjer francozov čutit; štirje soldatje so per boji zraven Gradiške vsli, v' Terst pertekli inu povedali, de Gorica je v' nevarnosti, inu de boj per Gradiški inu kraj Soče je bil za nas nesrečen; na to je jelo po Terstu vse bežat, karkol jih je strašljivih. Zares jih je štir dni lesem tolkajn skuz Lublano pruti štajerskim bežalo, de je skorej kočia za kočio tekla, inu de je bil komej na oštarih prostor. Ti perpovdujejo, de je Gorica že pod francozam; al de so se naši v' rebernicah nad Razdertim vstavili... Predučerej se je Princ Karl tukej skuz v' Celovec pelal; smo slišali, da je rekal, de od Trsta inu Gorice ni take nevarnosti, temuč de francoz skuz Pontabel v' Koratan bol silo dela. Ludje iz gorenskiga povedo, de je francoz skuz Pontabel noter do Malborgetta v' štrici sveteh Lušarij prederl... Pomoč od Rajne je v' Tirolah, inu v' Koratanu našim že obilno došla...“

Zaradi nastalih dogodkov je bil potem Vodnik več dni brez vsakih obvestil, naknadno je pa potem zapisal: „Al je Princ Karl na Koratanu srečen, al ne; ni nič slišat. Eni perhajalci iz gorenske strane perpovdujejo, de so francozi že do Belaka skuz Pontabel prederli; vender de še Belaka niso vzei. Drugi pak povedo, de se general Očkaj na Koreni terdno derži, inu de so francozi iz Terbiža nazaj pobiti.“

Nadvojvoda Karel se je dobro zavedal ključnega položaja Trbiža, zato je takoj ukazal strahopetnemu Ocskayu in čez Predil umikajočim se avstrijskim četam napasti od francoskih predstraž zasedeni Trbiž in je odhitel iz Kranja tudi on sam tja. Povelje je bilo izvršeno in tako so Avstrijci dne 22. III. s pomočjo domačega prebivalstva iznova zasedli Trbiž ter potisnili Francoze še preko Žabnice. Toda že naslednji dan je pritisnil sam Massena z glavnino svoje divizije in tedaj so se spustili Avstrijci v divji beg ravno v trenutku, ko je prispel na bojišče še sam nadvojvoda Karel, tako da je manjkalo le za las, da ni bil ujet še on. Francozi so potem podili Avstrijce še preko Trbiža in njih razsulo je bilo toliko, da se je v splošnem neredu nadvojvoda v Trbižu vnovič te s težavo izmuznil ujetništvu. Šele pri Kokovem se je moglo del pešcev toliko zbrati, da so za kratek čas zdržali prodirajoče Francoze in da se je mogel en del razbitih avstrijskih čet s silnimi izgubami rešiti v Beljak, drugi del pa čez Podkoren na Jesenice, a nekateri celo čez Trento in Bohinj v Kranj. Tako je avstrijska vojska, ki naj bi Francozom zaprla vdor na Koroško, izgubila v dobrih 20 dnevih (od 10. III. dalje) okoli 15.000 mož in 25 topov, ostanek je bil pa popolnoma razbit in razpršen, tako da na kako obrambo sploh ni bilo mogoče misliti in Koroška je po več kot 200 letih prvič zopet doživela invazijo tujih čet.

Vodnik je v svojem listu popisoval te boje takole: „Princ Karl piše... da ker se vojska per močno osušeni Soči ni deržat mogla, sta za njo general Bernardotte inu Seieux vedno derla... Tedej je pustil Princ armado v' dveh trummah pruti Razdertim jiti ob polnoči... Njih kralova visokost so med tem hiteli čez Lublano pruti Terbižu inu Belaku, de... bi sovražnika vstavili, inu skuz Pontabel nazaj pobili. Kader bi bil sovražnik skuz Pontabel nazaj veržen, bi bili cesarski spet Gorico rešili, inu francozi bi mogli nazaj jenat. General Köblösz je bil

postavljen v' Belško dolino, de je z' štirimi batallioni hravatov pot skuz Belc odrezal. Feldmaršall leutenant firšt Reusz je povele imel nategama čez Lublano, Krajn, v' Terbiž jiti, inu se z' tukej stoječimi regimenti skleniti. — Kader so njih kralova visokost Princ Karl peršli v' Krajn, so perjeli naznanje, de je general Očkaj vrata v' Pontabli zapustil, na katereh je bilo vse ležeče, na katere se je bilo zanesti zavol dobre lege, inu kraj je bil z' vojsko perpravo dobro obavljen. Ker se je general do Korena nazaj potegnul, je sovražnik Terbiž inu cesto v' svojo oblast dobil, po kateri je žovniršina pod generalam Gontrocul, inu F. M. L. Bajaličam pruti Belaku imela jiti. De bi se ta cesta spet odperla, je Princ zapovedal generalam Gontrejlu, inu Bajaliču, hitru pruti Terbižu naprej dreti, inu tam sovražnika perjeti. General Gontrejll dopolni povele tako zvesto, de verže sovražnika noter čez Žabnice nazaj, inu de vsa strelna perpravna prostor dobi, čez Terbiž nazaj jiti. — Drugi dan pride sovražnik zjutrej z' veliko vekši množico, popade generala Gontrocul, ta se derži terdno v' Žabnici do dveh po poldne; tem časi se prepele strelna perprava čez Terbiž; ker pak generalov Bajaliča, inu Očkaja ni bilo ob pravim časi na pomoč, inu ker je sovražnik ob štirih popodne z' dvema silnime trumame pruti desni inu levi roki Gontrejlove vojske derl, naših pak je premalo bilo, sta bila general Gontrocul, inu Graf Vratislav general-adjutant Princov ranjena; inu vojska permorana Žabnico sovražniku čez pustiti, inu se nazaj potegniti, deslih se je z' vso častjo bojuvala. — Skuz to, de so vrata Pontabelske bile perderte, je Princ persilen bil, se ne na boj, temuč na bran deržat. Tedej je bilo F. M. L. firštu Reusz vkazano z' svojo vojsko iz gorenske krajnske strane čez snežnike inu čez Lubel v' Šent Vid na Koratan jiti, da je cesto pruti Judenburgu pokrival...“

(Dalje prihodnjič)

Pred 50 leti med

koroškimi Slovenci

„Mir“, glasilo koroških Slovencev z dne 23. maja 1908. —

„Na mladeniški shod v Šmihel! - Koroška „Zveza“ smatra za eno svojih glavnih nalog mladeniško organizacijo. Zato priredi 31. maja t. l. v Šmihelu pri Pliberku uskoroški mladeniški shod. — Največji del naše mladine pripada kmečkemu stanu. Zato se v prvi vrsti na njo obračamo. — Kmet je stebber vsej državi, on je čuvar narodnih vzorov in pravic. Zato je treba, da ostane to srce zdravo, da ne otrpne in ne zamre. — V naših izobraževalnih društvih ste vi, kmečki fantje, naša opora, naša nada. Poznamo vaše delo in vaše navdušenje. — Po vas bodo romale slovenske knjige med ljudstvo, po vas se mora širiti izobrazba med ljudstvom. — Zato pa se morate strniti polagoma v eno samo veliko koroško mladeniško zvezo. Tej organizaciji hočemo položiti temelj in pokazati pot ravno na mladeniškem shodu v Šmihelu. — V vašo sredo bodo prišli mladeniči iz delavskega in naobraženege stanu. Hočemo namreč poznati samo eno mladino in je slovenska, krščanska koroška mladina brez razlike stanov. — Pridite torej, mladeniči, od vseh krajev! Ne ustrašite se nobenih žrtev! Naša izobraževalna društva štejejo nad tisoč vpisanih udov. 127.000 je koroškega slovenskega ljudstva. Razumete, mladeniči, te številke? — Ko bo enkrat dvatisoč koroških mladeničev v „Mladeniški zvezi“, tedaj bomo rekli, da smo!

CELOVEC

(Prva poroka v provincialni hiši)

Na Malo Gospojnico, 8. septembra, se je vršila prva poroka v kapeli provincialne hiše slovenskih šolskih sester v Celovcu. Poročila sta se Marija Geršak in Janez Kolar, oba iz fare Sv. Eme na Spodnjem Štajerskem. Nevesta je nečakinja p. Odila, ki se letos mudi na Koroškem in zato je p. Odilo izvršil svete obrede. Ker sta ženin in nevesta daleč od doma, je že v nedeljo popoldne oba novoporočenca prisrčno ganljivo blagoslovila namesto staršev dobra Adamičeva mama iz Zagorja. Obenem sta dobila tudi novomašni blagoslov od Adamičevega g. Pepija. Oči vseh navzočih so bile zalite s solzami.

V sestrski obednici je bila servirana poročna večerja, med katero je ženitovanjske svate prijetno presenetil pevski zbor s koroško narodno pesmijo „Gor čez izaro“. Obilne solze so tekale ženinu in nevesti pri besedah: „Kjer je dragi dom z mojo zibelko; kjer so me zibali mamica moja!“ Mnogim solzam se je pridružil glasen jok, ko je zbor prepeval: „Zdaj vse minilo je, nič več pel ne bom, zdaj ni več moj ljubi, dragi dom!“ Dom je daleč za gorami in oba novoporočenca bosta šla daleč od njega v Kanado. Obilo sreče na novi poti življenja.

MOŠČENICA

(Požar)

Dne 13. avgusta je bil za Moščenico strašen dan. Nebo se je zatemnilo in strele so švigale iz neba. Ena strela je udarila v skedenj p. d. Krušica na Moščenici in takoj je bil ves skedenj v plamenih. K sreči je posestnik nedavno prej spravil pšenico pod varno streho svoje hiše. Domači so bili pri delu na skednju in so se morali takoj spraviti na varno. Sirena je začela tuliti in klicati na pomoč na Moščenico. Bilo je ob 11. uri in požarna bramba iz Bilčovsa je bila takoj na mestu. Začela je reševati sosedno posestvo p. d. Lenčija, ki je komaj 2 metra oddaljeno od goreče Matjakove hiše. Že leta 1920 je Moščenico uničil strašen požar, ki je tedaj uničil razen dveh posestev vso vas. Kar po človeško ne bi mogli misliti, se je požarnim brambam vendar posrečilo: obraniti Lenčijevo hišo in skedenj. Na kraj nesreče so prihiteli požarne brambe iz Bilčovsa, Velinje vesi, Kamna-Nova vesi in Večinja. Kakor se govori, bodo hišo in skedenj pri Matjaku na novo pozidali zunaj vasi, ker je staro posestvo čisto preblizu sosednim poslopjem in pomeni stalno nevarnost, če bi kje spet nastal požar. Vsem prizadetim naše iskreno sožalje!

SPODNJA VESCA

† Marija Jesenko

Dne 28. avgusta so umrli pri Majharju v Spodnji vesci stara mati, Marija Jesenko. Do zadnjega je bila ta blaga žena delavna in je pomagala v hiši in na polju. Še 23. avgusta so bili v cerkvi v Velinji vesi kakor tudi na dan čiščenja, dne 19. avgusta. Pa

Pri nas na Koroškem

jih je nepričakovano zadela kap in jim pretrgala nit življenja. Bili so rajna mati blaga žena, delavna, pobožna in usmiljena. Zato se je 30. avgusta zbralo veliko ljudi, ki so blago mater spremljali na pokopališče v Velinjo ves, kjer so našli v grobu zraven l. 1924 umrle edini hčerke France svoj zadnji počitek. Ob njenem grobu žaluje 5 fantov, ki so si že vsi oskrbeli svoj lastni dom. Naj jim bo vsem materin grob skupno zbiralništvo, ker najhujša pač ločitev je od skrbne dobre matere. Vsem žalujočim naše iskreno sožalje!

LIBUČE

(Novice)

V Zgornjih Libučah pri Skublu je stanoval neki vojni invalid, ljubitelj gob in gobovih jedi. Nabral si jih je torej in pripravil že zvečer poprej, da je nato v nedeljo dokončno skuhal iz njih golaž. Ostali domači so medtem imeli opravka nekje zunaj. Ko pa so prišli po kratki odsotnosti nazaj v kuhinjo, je bil mož mrtev. Zastrupil se je s pogretim gobovim golažem. Siromak je ležal nato na licu mesta dan in pol, da je prišla ogromna komisija. Zastrupljenca so namreč secirali in nato prepeljali v libuško mrtvašnico, od tam pa na pliberško pokopališče k večnemu počitku. Bil je namreč protestant in ti imajo svoj kotiček na božji njivi v Pliberku.

Naša požarna bramba obsega veliko število moštva, večinoma mlade ljudi. Že večkrat se je prigodilo, da so pohiteli gasiti ogenj, vžgan od strele, na jugoslovansko stran. Lep in hvale vreden je ta njihov korak: „Brat je moj v nesreči vsak!“ To pa je tudi namen, pomen in geslo gasilcev. Tega se libuški gasilci dobro zavedajo. To pa je tudi junaštvo.

Dne 3. avgusta t. l. pa so bili povabljeni od gasilskega društva na Prevaljah na 50-letnico obstoja društva.

Radji so se odzvali vabilu kolegov na Prevaljah in prisostvovali njihovem lepe mu slavlju. V vzajemni kolegialnosti so jim potekle ure. Vsem predstavnikom požarne brambe smo se dolžni zahvaliti, da so s svojim strunnim in nevtralnim zadržanjem zgradili most brezpogojne dobrotelčnosti preko osebne miselnosti in preko meje.

Ono noč, ko je bilo hudo neurje nad Libučami in je grmel vso noč, je zjutraj v

zgodnjih urah udarila strela v Zg. Libučah v delavnico Glavarjevega podjetja in naredila ogromno škodo. Udarila je tudi v cerkev sv. Jerneja. Večje škode tam ni bilo. Gasilci so hiteli h Glavarju na pomoč in pogasili ogenj.

MALOŠČE

Kakor leta 1938 smo tudi leta 1958 sežigali knjige. Tokrat so bile na vrsti slovenske knjige, ki so bile izročene plamenu. Bilo je to ob koncu šolskega leta, ko je „pravica staršev“ otrok glavne šole v Maloščah tako dozorela, da so sežigali učbenike. Mogoče bi k temu vprašanju vedelo vodstvo šole podrobnejšega poročila, ker nismo tako točno informirani. Kar po tej poti naprej! Kmalu bomo zopet tam, da bo mladina zopet sežigala avstrijske učbenike, kakor je bilo to leta 1938.

ŠT. JAKOB V ROŽU

Brez hrupa sta v nedeljo 31. 8. obhajala v naši podružnici Sv. Petra Uzmanov stric Tonej in njegova žena Alojzija svojo zlato poroko, le možnarji so s strelji izdali jubilej 50-letnice poroke faranom, ki so prihiteli, da se udeležijo te redke slovesnosti. Cerkevni pevci so olepšali poročno sv. mašo z ubranim petjem. G. župnik se je jubilentoma zahvalil, da sta hotela ta dan obhajati tudi cerkveno in s tem dati mlajšim in starejšim družinam opomin, naj vztrajajo v skupnosti zakona in družine.

Slavljenca sta se zahvalila za vse dobrote božje, posebno za pomoč božjo, da sta mogla prenesti težke preizkušnje, s katerimi ju je Bog obiskoval. Od devetih otrok živijo le še štirje; šele lani je sin Vencelj umrl v daljni Avstraliji, kamor se je preselil s svojo številno družino po vojni. Sin Pepi je prihitel s prijateljem iz Bavarske, Vili in Lojzka pa iz Gradca, rajnega Venceljina je zastopal njegov sin Boris s svojo družino iz Svatov z malo Silvano in še mlajšo Andrejo.

Vesela je bila družba svatov pri Užmanu, šele polnoč je spravila najozje prijatelje k pokoju.

Želimo jubilentoma še mnogo let v zdravju in zadovoljstvu! Naj se „stricu“ Toneju ob tej priliki tudi zahvalimo, da nam je

„Miklova Zala“ v Globasnici

Rožanka Zala je prišla na obisk v Podjuno tja pod zeleno Peco, goro kralja Matjaža, tja pod grič Svete Rozalije, katero so naši predniki tako častili, da so svojim dečvam tudi dali pri krstu ime Rozalija in je tudi Miklova Zala dobila to ime.

V Globasnici je prišla in tam pod veliko lipo v večernem hladu pripovedovala o strašnih turških časih, o povezanosti kmetov v obrambi proti Turkom, ko se „gospoda“ ni zmenila zanje, pripovedovala o izdajalki tujki Almiri in pripovedovala žalostno zgodbo, ko „v sužnosti turški ječala“, o vsem hrepenenju po možu, domu in domači besedi in po zemlji koroški in o uslišani prošnji k Devici Mariji, da jo zopet privede domov, domov...

In tisoč ljudi jo je verno poslušalo...

Podjuna je videla že več prireditev „Miklove Zale“. Starejši ljudje še pomnijo igro v Šmihelu in v Globasnici pred tridesetimi leti. Zadnjikrat so jo igrali kmalu po vojni v Nonči vesi, kjer so še preostali zagrizeni nacisti zadnjo noč uničili kulise.

Toda tako lepe uprizoritve kake igre na prostem Podjuna še ni doživela — to je soglasno mnenje gledalcev. Prej smo sicer dvomili o uspehu, toda zaradi velikega odra in tolikšnega navala je bilo nujno potrebno. Saj je Globasnica ta večer postala srce Podjune, kamor so se stekale vse žile Podjune, da je bil prostor na župnijskem dvorišču kar premajhen. Lepa scenerija nas je prestavila tja v Svatne, kjer je bila Zala doma, na Gradišče in v Tabor nad Podrožčico in za nekaj časa celo v Carigrad globoko tam v Turčiji. Rožansko narečje, tako mehko in doneče, je pripomoglo, da so vsi gledalci občutili igro še bolj pristno in doživeto. Igralci so nas naravnost očarali:

Zala in Mirko, Serajnik in Serajnica, Almir, Davorin, Tresoglav in Iskender so bili res izvrstni. Najboljši dokaz je to, da je veliko gledalcev štiri ure in pol stalo, pa so vendar kot pribiti zasledovali igro. Tudi disciplino gledalcev moramo pohvaliti. Prednost prireditve v tako zaključenem prostoru, kot je dvorišče, je nasproti igri v Svatnah, ki sem jo tudi videl, v tem, da smo tu vsi prav vse slišali, tam pa le nekaj.

Med odmori so se „dečve“ oglasile s pesmijo, da je zaradi kratkih odmorov bilo petja kar premalo.

Uvodoma je šentjakovski župnik preč. g. Andrej Karicelj pozdravil vse navzoče in razložil pomen igre. Pred zadnjim dejanjem pa se je domači gospod župnik Franc Posch zahvalil šentjakobčanom za gostovanje in jih povabil, da še kdaj pridejo gostovat v farno dvorano.

Zahvaljujemo se šentjakobčanom, da so tudi Podjuni omogočili videti pristno rožansko „Miklovo Zalo“, dalje režiserju Vinku Zaletelu, ki je kot sedanjí Podjunčan v Globasnici organiziral prireditev, domačemu gospodu župniku, ki je igralce povabil in dal na razpolago vse, kar so potrebovali, pa tudi domačim fantom, ki so pomagali pripraviti oder in klopi. Šentjakobčani pa so bili tudi zadovoljni z obiskom in verno pozornostjo gledalcev in da so mogli s prispevki spet malo pomagati za popravilo farne cerkve. Tako so videli, da je bil njihov trud vsestransko poplačan.

„Miklova Zala“ nam bo ostala še dolgo v spominu. Ne le igra sama, ampak tudi to, kar nam je zvesta, v sužnosti trpeča Zala hotela povedati, da njeno trpljenje, hrepenenje, molitev ni bila zastoj. Treba pa je zvestobo do konca!

K pliberški šolski stavki

ELTERNVEREINIGUNG
der Schulen der
Stadt Bleiburg e. V.

P. T. Eltern!

Die Elternvereinigung der Schulen der Stadt Bleiburg e. V. gibt bekannt: Wir ersuchen alle Eltern von schulpflichtigen Kindern höflichst, am ersten Schultag das ist Montag den 8. Sept. 1958 ihre Kinder in die Schule zu schicken, damit die Lehrer und Schulleiter ihre Formalitäten abwickeln und die Kinder den Schulgottesdienst besuchen können.

Erst am nächsten Tag wird der vor den Ferien begonnene Schulwärmstreik fortgesetzt und den Eltern empfohlen, ihre Kinder von Dienstag, den 9. September 1958 bis einschließlich Samstag, den 13. September 1958 nicht in die Schule zu schicken.

Für die Elternvereinigung
der Schulen der Stadt Bleiburg e. V.

Der Obmann:

Ing. Martin Schick e. h.

Herausgeber: Elternvereinigung der Schulen der Stadt Bleiburg e. V. Für den Inhalt verantwortlich: Ing. Martin Schick, Gutsverwalter. Bleiburg, Bahnhofstrasse 8.

Tako torej ustvarjajo priseljeni gospodje brezpravno stanje in kršijo državne zakone. Oblast pa molči.

Julija so si ti gospodje zbrali čas šolskih izletov, sedaj pa so si zbrali čas otroških bolezní. V pliberški okolici otroci hudo bolehalo in so nekatere šole n. pr. pri Božjem grobu zaprte. Seve bodo vse otroke, bolne in one, ki so bili s silo zadržani od obiska šole, šteli v „gardo štrajkujočih“ kot izraz „ljudske volje“.

radovoljno pomagal pri izdelavi novih kulis za našo „Miklovo Zalo“.

Medtem je ležal Worenc Franc na mrtvaškem odru. Postal je žrtev prometne nesreče v noči od petka na soboto, 30. avgusta. Vozil se je v pozni noči v spremstvu g. Wassermana in hčere Alme s trgovcem Rauterjem skozi Podgorje. Na ovinku pri podgorskem „Espresso“ je g. Rauterja zaneslo z vozom čez cesto; hoteč se rešiti, je verjetno premočno zasakal volan; voz je zdrčal čez cesto in tresnil pred Plišekom z vso silo v obcestno drevo. G. Auer je poklical zdravnika in rešilni voz. Zal, da se nihče ni spomnil na prvo — duhovno pomoč; saj je bil podgorski gospod le par minut od kraja nesreče. G. Worenc je bil v soboto na večer prepeljan iz bolnice domov, kjer je podlegel poškodbam. Po cerkvenih predpisih ni bil deležen cerkvenega pogreba. Gotove kroge v fari je to močno vznemirjalo. Poklicali so drugoverskega duhovnika iz Celovca, ki rad prihiti „na pomoč“. Da si ga še bolj osvojijo, ga vabi-

Dentistka Helena Galle, Celovec, Bahnhofstrasse 38 **zopet ordinira od ponedeljka do petka** vsak dan od 8—13 **dopoldne**; ob **sredah in petkih** pa tudi **popoldne** od 16—20.

jo v goste — v dosedaj še verne hiše. Omenjeni duhovnik se je (kot po navadi pri takih pogrebi drugih) obregnil ob domačega duhovnika, govornik „Abwehrkämpferbunda“ pa je napadal v smislu znane nam njihove ideologije, ki živi le od sovraštva med obema narodoma v deželi. Rajni naj mirno počiva, ostalim žrtvam nesreče želimo skorajšnje okrevanje.

Ob **začetku šolskega leta** smo. Ni čuda, da so se tudi nekateri zbrali pri Janachu in v petek zvečer, 5. t. m., zborovali in se posvetovali in protestirali — zoper slovenski pouk v šoli... Težko bodo ti ljudje našli „Anschluss“ na novi čas in novo Evropo!

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

NEDELJA, 14. 9.: 07.30—08.00 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. — PONEDELJEK, 15. 9.: 14.00—14.45 Poročila. Objave. Pregled sporeda. — Trdi orehi. — 18.40—18.55 Za ženo in družino. — TOREK, 16. 9.: 14.00—14.30 Poročila. Objave. — Pojemo in igramo. — SREDA, 17. 9.: 14.00—14.45 Poročila. Objave. — Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 18. 9.: 14.00—14.30 Poročila. Objave. — Iz znanih oper. — PETEK, 19. 9.: 14.00—14.45 Poročila. Objave. — Okno v svet in zabavna glasba. — SOBOTA, 20. 9.: 09.00—10.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

Za naše kmetovalce:

Tekoče sadje — sadni sok

Pri nas predelamo še vedno preveč sadja v mošt in žganje, ki bi ga lahko predelali v razne druge koristnejše shranke za našo prehrano. Med te sadne shranke prištevamo tudi sadni sok, ki obdrži, če je pravilno pripravljen, vse sestavine in lastnosti svežega sadja in ga povsem lahko imenujemo „tekoče sadje“. Sadni sok pospešuje prebavo, čisti kri, vpliva ugodno na jetra, ohranja telo trdno in zdravo. Hkrati pa je zelo osvežujoča pijača za bolnike, otroke, mladino, starčke in za naše avtomobiliste ter motocikliste varno ter zanesljivo okrepčilo.

Za izdelavo sadnega soka so najprimernejša jabolka, zlasti sorte, ki imajo trdno, vonjavo, meso in primerno količino kisline. Od hrušk pridejo v poštev samo moštнице z dovolj kisline, ki pa ne smejo biti preveč trpkoga okusa.

Sadje, ki je namenjeno za sadni sok, mora biti zdravo in pred prešanjem skrbno oprano. Vse nagnite dele moramo odstraniti z nožem, po prešanju pa mošt na ta ali oni način konzervirati, da preprečimo delovanje kvasic (vrelnih glivic) ker bi sicer kvasice v moštu vsebovani sladkor pretvorile v alkohol. Prav tako moramo mošt pred izdelavo sadnega soka precediti skozi sito ali čist platnen prt, da odstranimo goščo. Kdor ima na razpolago posebno cedilo, filter za vino, bo uporabil tega za precejanje mošta.

Z malo truda in dobre volje si lahko vsaka gospodinja pripravi za domače potrebe zadostno količino sadnega soka. V naslednjem navajamo najpreprostejše načine za izdelavo sadnega soka.

Precej čist mošt napolnimo, če je to mogoče, v litrske steklenice, ki jih moramo poprej dobro razkužiti in umiti. V steklenicah pustimo na vrhu nekaj cm praznega prostora, da nam pri segrevanju mošta ne popokajo. Napolnjene steklenice zamašimo s prekuhanimi zamaški in jih prevežemo z močno vrstico. Tako pripravljene steklenice postavimo v velik lonec ali kotel. Na dnu lonca ali kotla postavimo leseno mrežo, da se steklenice ne dotikajo dna. V sredo postavimo steklenico s termometrom. Nato začnemo vodo, ki sega v loncu ali kotlu do višine mošta v steklenicah, segrevati. Ko pokaže termometer 75 do 80 stopinj Celzija, poberemo steklenice iz lonca ali kotla in jih postavimo na mizo ali kakšen drug primeren lesen podstavek. Čez približno pol ure prerežemo vrstico ter odrežemo gladko zamaško pri vratu steklenice. Ko se zamaški posuše, pomočimo vratove steklenic v raztopino parafina ali voska, ki steklenice neprodušno zapre. Ohlajene steklenice hranimo ležeče v primernem hladnem prostoru.

Prav tako pripravimo sadni sok v odprtih steklenicah, s to razliko, da steklenice takoj, ko jih potegnemo iz lonca ali kotla, zamašimo s prekuhanimi zamaški. Zamašene steklenice postavimo približno za 20 minut narobe — na vrat, da razgrete mošt uniči morebitne klice na zamašku.

Podobno lahko pripravimo sadni sok tudi v večjih steklenicah — balonih. Toplo mer obesimo na nit in ga spustimo v vodo tako globoko, da pride približno do srede steklenice.

Sadni sok pa lahko pripravimo tudi v odprti posodi. Nalijemo ga v bakren ali aluminijast kotel, dober je tudi žganjarski kotel, če mu odvzamemo kapo, in ga segrevamo počasi prav tako na 75 do 80 stopinj Celzija. Med segrevanjem moramo sadni sok mešati z leseno kuhalnico, da zmanjšamo okus po kuhi. Ko doseže sadni sok za-

želeno temperaturo, ga zadržimo na tej toploti 15 do 20 minut. Nato napolnimo steklenice in postopamo z njimi tako, kakor smo že v prvih treh primerih opisali.

Tako pripravljen sadni sok pa lahko nalijemo tudi v sodček ali sod, ki ga moramo pred uporabo razkužiti z vrelo vodo in ga pariti toliko časa, da postanejo doge zunaj precej tople. Nato ga izplaknemo še s hladno vodo. Sod za sadni sok pa mora biti popolnoma zdrav in ne sme imeti nobene duha po plesnobi, ciknosti in tako dalje. Sod moramo s sadnim sokom napolniti čimprej ali vsaj v treh urah, če imamo majhen kotel in moramo pripravo sadnega soka večkrat ponoviti. Ko je sod napolnjen, zapremo veho s posebnim zračnim cedilom. Kot zračno cedilo nam za silo rabi tudi nova lesena voha, ki jo v sredini prevrtamo ter napolnimo gornjo polovico s čisto, razkuženo vato.

Poleg navedenih preprostih načinov za pripravo sadnega soka imamo razne aparate, kemična sredstva, segrevanje z elektriko in razne druge stroje, ki jih uporabljamo v industriji sadnih sokov.

Iz ženskega sveta — med ženski svet

Od kod so naše cvetlice?

Tiste, ki gojite razne cvetlice ali jih kupujete za okras svojih domov, se najbrž kdaj vprašate, od kod ta ali ona cvetlica, ali kje je prvotna domovina te ali one, kako in kdaj je prišla k nam. Naj vam odgovorim le za nekaj najbolj poznanih in pri nas priljubljenih vrst.

Georgine ali dalije so prispele k nam pred dobrimi sto leti iz tople Mehike. Prvotne georgine so bile kaj preproste in skromne cvetlice. Znanje vrtnarjev in njihovih ljubiteljev pa jih je dvignilo do sedanjih razkošnih cvetov.

Amerika nam je dala posebno veliko trajnic. Od tam so doma razne sončnice, floksi ali plamenice, volčji zob, zlata rožga, trebuhovke, različne orlice, raznobarvne jesenske astre, gajlardije in še druge. Iz Amerike so doma tudi vse vrste kaktej, najrazličnejši oblik in cvetov.

Petunije so prinesli iz Bolivije, begonije pa deloma iz Bolivije, deloma pa iz Perua. Čile je domovina fuksij. Ljubke višnjeve tobelje in rdeče pelargonije so iz Afrike in z rtiča Dobre nade.

Mečnice in gladiole so doma iz južnih vročih afriških step. Pred kakimi 200 leti so prinesli iz Azije in iz Japonske krizanteme, ki jih tam poznajo in goje že preko 2000 let. Japonska nam je dala tudi razne lepoticne češnje. Lepo dišeča lipovka je doma iz Perzije. K nam so jo pripeljali iz Carigrada konec 15. stoletja.

Iz daljne Kitajske so doma lepe binčkostnice ali potonke. Od tam je tudi spenjalica glicina, ki nam krasi stene in balkone s svojimi grozdastimi cveti.

rastline, ki se različno hitro okisajo, ne smejo biti naložene v plasteh druga nad drugo, temveč morajo biti med seboj dobro pomešane. V stroj za sekljanje krme je treba istočasno natresti take krmne rastline, ki se hitro okisajo, in take, ki za to potrebujejo dalj časa. Razmerje take mešanice mora biti ena proti ena.

Druga možnost pa je ta, da primešamo krmi dodatna sredstva, ki vsebujejo sladkor. Ta sredstva vsebujejo hrano za bakterije mlečne kisline, ki se zato hitreje razvijajo in povečajo količino mlečnih bakterij.

Na 100 kg zelene krme pride 1 kg krmnega sladkorja ali sladkorja za siliranje ali pa 2 kg melase. Melaso razredčimo z dvema deloma tople vode in jo škropimo ves čas enakomerno po krmi, ki jo devljemo v silos. Kot sladkorni dodatki pa nam služijo tudi melasni zrezki, polnovredne sladkorne rezine in sveža sladkorna pesa.

Vemo tudi, da večja količina kisline zadržuje delovanje škodljivih bakterij, medtem ko bakterije mlečne kisline še lahko delujejo brez motenj. Iz tega spoznanja se je rodil nov ukrep za zaščito siliranja. Dodajamo namreč lahko tudi kisline. Za to imamo neko sredstvo v zelo drobnozrnatem prahu, ki se imenuje „Silosol“. Za kubični meter krme potrebujemo, če je iz takih rastlin, ki se srednje hitro okisajo, 1 do 1,5 kg „Silosola“, pri krmnih rastlinah, ki pa se počasi kisajo, potrebujemo pa na en kubični meter dva kg „Silosola“.

Rumeno cvetoči mak je iz Islandije. Drobnji jeglič in primule pa z visokih planot Himalaje in Kavkaza, drobnji pešnik, s katerim obrobujemo vrtno grede, je z obal Vzhodnega morja. Dalmacija je domovina raznih zvončnic, dočim so nizke kamilice iz mrzle Sibirije.

Dosti je tudi cvetic, katerih domovina nam je nepoznana. Vse pa, pa bodi s katere koli strani sveta, s sončnih step ali visokih planin, so se pri nas udomačile in se zlele po naših vrtovih v ubrano lepoto barv, oblik in vonjav.

Da ostanejo natrgane cvetlice dolgo sveže

Ni vsaka žena tako srečna, da bi se lahko veselila cvetja na svojem lastnem vrtu. Marsikatera se mora zadovoljiti z natrganimi cveticami, ki si jih postavi v vaze. Da ostanejo cvetlice v posodah dolgo sveže, jih moramo nabrati zgodaj zjutraj ali pozno zvečer, ko je rosno, zakaj v sončni vročini natrgane cvetlice uvenejo in se v vodi slabo ohranijo.

Važno je tudi, koliko je razvito cvetje. Najtrajnejši so pravkar razvijajoči se cveti. So pa nekatere cvetlice, n. pr. mačehe, hortenzije in zvončnice, ki se bolje in dalj časa drže, če jih naberemo v polnem razcvetu. Mak, mečnice (gladiole), perunike, nageljni in vrtnice so lepše in trpejše, če jih odrežemo, ko so na pol razcvetene.

Če nabrane cvetlice med prevozom, pošiljanjem ali prenašanjem uvenejo, jim prirežemo peclje in jih postavimo za nekaj časa do cvetov v vodo, da se spet osvežijo. Veliki, poševni odrezki pecljev pospešijo večji dotok vode k cvetom, ki se zato poprej osvežijo. Cvetlicam v vazah vsak dan prirežemo peclje in jim izmenjamo vodo. Stara voda se namreč usmrdi in je vrh tega v prozornih posodah tudi grda. Liste, ki bi segali v vodo, je treba odstraniti, ker sicer v vodi gnijejo in jo kvarijo. Čez noč postavljamo posode s cveticami na okna ali na balkone. Vodi dodamo vselej nekaj kapljic salinijaka ali nekaj zrn soli.

Stiskalnice za sadje (Obstpressen), kakor tudi stroje za drobljenje sadja (Obstreiber) v vseh velikostih, pa tudi vse kmetijsko gospodarske stroje vam nudi najceneje firma

**JOHAN
LOMŠEK**

Št. Lipš, Tihoja, p. Dobrla ves

GOSPODARSKE VESTI

Število zaposlenih v Avstriji je znašalo v letošnjem avgustu 2,271.781 oseb, kar pomeni nov rekord v zaposlitvi. V prvih mesecih tega leta je bilo število zaposlenih povprečno 2,186.900 oseb, kar pomeni 12 tisoč 600 oseb več zaposlenih kot v preteklem letu ob istem času. V zvezi s tem je omembe vredno, da so bili doseženi od leta 1953 vsako leto novi rekordi glede števila zaposlenih. Število zaposlenih v Avstriji je naraslo na leto povprečno od 1,919.000 na 1,975.000, 2,074.000, 2,137.000 in končno

SVETUJEMO VAM:

Da bo paradižnika dovolj tudi za zimo:

PARADIŽNIKOVA MEZGA S SOLJO

Dobro oprane in očiščene paradižnike zmehčaj na štedilniku v njihovem lastnem soku. Zmehčane pretlači, stresi jih na krpo, katero si privezala na noge narobe obrnjene kuhinjskega stola. Pusti jih čez noč, da se dobro odtečejo. Na 1 kg tako odcejene paradižnikove mezge vzemi 10 dkg drobne soli in dobro mešaj, da se sol raztopi. Napolni kozarce, povrhu nalij plast olja, zaveži s celofanskim papirjem in shrani; tako konzerviran paradižnik ohrani naravno barvo in okus. Paziti pa moraš, da jedi, katerim si pridala ta paradižnik, ne soliš.

PARADIŽNIKOV SOK V NAVADNIH STEKLENICAH

Zrele, rdeče paradižnike očisti, dobro operi in zreži v položeno kozico ali lonec. Pristavi na štedilnik k nepretrdnemu ognju, da počasi zavro in se zmehčajo v lastnem soku. Nato postavi lonec na kraj štedilnika, da padejo paradižniki na dno: na vrhu ostane čista voda, ki jo nekoliko odcedi. Paradižnike pretlači, sok napolni v steklenice, tako da ga manjka najmanj za dva prsta do vratu. Steklenice deni v velik lonec in pazi, da se ne dotikajo druga druge, prilij toliko vode, da sega do polovice steklenice. Razumljivo je, da moraš položiti na dno lonca papir ali krpo. Dobro pokrij in kuhaj 20 minut od trenutka, ko začne voda v loncu vreti. Še vroče steklenice vzemi iz lonca, takoj zamaši s prekuhanimi zamaški ter jih vložijo v vratom navzdol v košaro, pokrij in pusti, da se ohladi. Ohlajene zapečati z voskom ali parafinom in shrani.

Tako vkuhan paradižnik je kakor svež in ga uporabljaš lahko za omako, juho in kot dodatek k različnim jedem. Če hočeš, dodaj na liter soka eno malo noževo konico praška za konzerviranje, nujno potrebno pa to ni.

Kaj veš o krompirju?

Znano ti je, da vsebuje krompir veliko škroba, da daje človeškemu telesu mnogo kalorij in je zaradi tega v primerjavi z drugimi živili poceni.

Zato mora biti krompir poleg kruha v vsaki kuhinji glavna hrana.

Znano ti je, da vsebuje krompir snovi, ki preprečujejo, da se ne dela preveč kisline v želodcu. Ta se rada pojavlja pri enolični prehrani.

Zato bodi pri vsakem kosilu kot glavna jed krompir ali vsaj krompirjeva priloga.

Znano ti je, da je največ dragocene beljakovine ravno pod olupkom.

Zato kuhaj, če je le mogoče, krompir v oblicah. Če pripravljáš krompir v kosih, ga lupi čim tanjšo.

Znano ti je, da voda jemlje krompirju redilne snovi, predvsem pa soli.

Zato zalivaj s krompirjevo juho in omake.

Znano ti je, da ima namrzn krompir sladek okus.

Zato moraš krompir na večer pred uporabo olupiti in postaviti v mrzlo vodo. Naslednji dan pred kuhanjem vodo izmenjaj. Dobro je, če dodaš nekaj kapljic kisa.

lansko leto na 2,185.000 oseb. Leta 1956 se je prvič posrečilo obdržati število zaposlenih tudi v zimskem času nad dvema milijonoma, letos v februarju pa to število ni padlo niti pod 2,100.000.

Za to stanje zaposlitve, ki pomeni gospodarski uspeh prve vrste, zavida Avstrijo marsikatera gospodarsko močnejša država.

V letošnji jeseni nameravajo izvesti obširno reklamo za prodajo avstrijskih čevljev. Od 6. septembra naprej bodo trgovine razstavljale nove modele čevljske industrije za jesen 1958.

Avstrijska čevljska industrija je izdelala preteklo leto okoli 8,300.000 parov usnjenih čevljev, od tega je bilo 60 odst. ženskih čevljev. Vrednost industrijske proizvodnje usnjenih čevljev je bila skoro 1,2 milijard šilingov. Potrošnja usnjenih čevljev se je dvignila napram letu 1938 za okrog 70 odstotkov in je sedaj potrošniška kvota 1,18 odstotkov na prebivalca. Samo v 4 zapadnoevropskih državah je potrošniška kvota na prebivalca višja kot v Avstriji.

Dodatna zaščitna sredstva za siliranje

Ker je za hitro vrenje s pomočjo mlečne kisline potreben sladkor, izvira iz tega, da se kisanje tem bolje posreči, čim več sladkorja je v krmnih rastlinah, in da se teže posreči, čim več beljakovin je v krmnih rastlinah. Z ozirom na težave pri siliranju delimo krmne rastline v tri skupine.

Hitro se okisajo koruza, topinambura, repina, proso in sončnice. Te rastline ne potrebujejo nobenih zaščitnih dodatkov. Tega potrebujejo za ugodno kisanje travniška trava, deteljna trava, krmna rž in lihoraps, ki se srednje težko okisajo ter krmne rastline, ki se težko okisajo, kot so to mlada travniška trava, vse vrste detelje, lucerna, Landsberger-mešanica, grašica, grah in gorčica. Naštetim krmnim rastlinam bo torej pri siliranju treba dodati gotove zaščitne dodatke, da se bodo pravilno okisale. Seveda ni nemogoče tudi brez teh dodatkov dobro silirati krmnih rastlin, posebno če je silos neprodušen in če se točno držimo vseh navodil za pravilno siliranje in imamo dobro tehniko siliranja.

Vendar ni povsod enostavno silirati tudi krmne rastline, ki se le težko okisajo. Zato je dobro, če veste, kateri dodatki pridejo v poštev.

Krmnim rastlinam, ki so bogate na beljakovinah, primešamo krmne rastline, ki vsebujejo mnogo sladkorja. To so silokoruza, sončnice, zeleno proso, topinambura zel in perje sladkorne pese z glavami. Predpogoj pa je pri tem, da vse te rastline pri vnešenju v silos zelo dobro premešamo. Krmne

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Pod južnim soncem in na morju

Prvo počitniško pismo z juga.

Piše selski župnik Alojzij Vauti.

„Ali greste letos spet v Dalmacijo?“ me je nedavno vprašal znanec iz Roža. „Kako pa veste, da hodim v Dalmacijo?“

„No, saj vendar berem vaša počitniška pisma v Kroniki! Tudi to sem bral, kako ste jahali na oslu!“

Nekateri drugi so mi zatrili, da so jim moja pisma ugajala. To me spodbuja, da bom letos kar vsem skupaj v počitniških pismih popisal, kaj bom videl in doživel v tednih svojega bivanja pod južnim soncem in na morju.

Komaj sem prejel od škofijstva dovoljenje za dopust, sem se odpravil na pot. Letos ne sam. Že lani sem obljubil našemu študentu Jožetu, da ga bom prihodnje leto vzela s seboj v Dalmacijo, ako bo svoje gimnazijske študije dovršil s maturo. To se je zgodilo. Naj se torej fant, ki je osem let trgal hlače po šolskih klopih in razen počitnic bival med tesnimi stenami zavoda na Plešivcu, razvedri in razgleda po novem svetu, naj doživlja in okuša lepote kraške Dalmacije in njenega morja! Prav na tiho vam pa na ušesa povem, da so me pri tem vodili sebični nameni. Na potovanju je treba kovčke prenašati. To me je včasih utrujalo. Če vzamem Jožeta s seboj, bom imel postrežljivega, močnega nosača!

Tako sva torej v soboto 30. avgusta zjutraj ob osmi uri pod košato lipo pred Ratzovo gostilno v Kožentavri pričakala izletniški avtobus državnih železnic, ki vozi čez Ljubelj preko Ljubljane v Portorož in v nedeljo zvečer nazaj. Okoli 20 potnikov se je vozilo v njem. Kar prijetno se je bilo peljati na udobnih sedežih. Prijazni šofer je spretno in varno vodil veliko vozilo ter nam spotoma tudi govoril po zvočniku.

Najprej je pozdravil nova potnika, nama želel prijetno vožnjo, potem pa se še večkrat oglašil in potnikom popisoval kraje, koder smo se vozili, in opozarjal na razne zanimivosti. Orisal nam je tudi zgodovino ljubeljske ceste. To je najbolj strma gorska cesta v Evropi, ker znaša njena vzpetina mestoma do 33%, torej se v dolžini 100 m dvigne za 33 m. Novejša cesta so mnogo zloženjša; na cesti čez Veliki Klek ima na primer najhujši klanec le 12% vzpona. Ko bodo izročili prometu predor, zgrajen 300 m pod ljubeljskim prelazom, bodo najhujši klanec odpadli. Manj krepki avtomobili na teh strminah opešajo. Šofer nas je še prej na to opozoril. Človek ima vtis, je šaljivo pripomnil, da taki potniki na cesti kuhajo kavo. Tako se dviga para od vročih motorjev. Čakati morajo, da se

ohlade. In res smo sočustvovali z družino, ki je v potu svojega obraza tiščala upehani avto po strmini navzgor.

Pregled potnih listov na meji nas ni dolgo zamudil; nekaj bolj carinski pregled pri Sv. Ani. Naši poštenci obrazi se službojočemu carinskemu uradniku niso zdeli sumljivi, le eni potniki Slovenki je preiskal vso prtljago. Iz predora so se čule detonacije razstreljevanja. Mali vlak je pravkar pripeljal na vagončkih kamenje razstreljenih skal. Predor so z obeh strani med vojno vrtali francoski, ruski in drugi ujetniki in je bil l. 1945 že predrt. Sam Bog ve, koliko človeških žrtev je zahtevalo to delo? Nezgode pri delu, lakota, trpinčenje od surovežev SS in ustrelitve so bile krive prerane smrti mnogih trpinov. Pokopali jih niso. Njih kosti trohne v globinah nasutih plazov. Francozi so svojim postavili spomenik; štirje zidani stebri se nagibajo proti sredini, kjer stoji kovinast kip smrti.

Za Sv. Ano smo bili kmalu v Tržiču in avtobus je po zložnejši gladki cesti drvel dalje v smeri proti Kranju. Brezjanske božje poti nisem videl, a poslal sem Mariji svoj pozdrav in prošnjo za varstvo na potovanju. Ko smo se vozili skozi vas Naklo, mi je šinila v spomin stara pijanska popevka:

Slavko Srebrnič:

KDAJ SI MI DRAŽJE, DREVO . . .

Kdaj si mi dražje, drevo?
Kadar vse v cvetju blesti?
Ko se v plodovih šibiš,
vdano se sklanjaš v zemljo?

Kdaj si mi bliže, drevo?
Kadar mi v vetru šumiš?
Kadar neslišno dehtiš
s čudno opojnostjo?

Mi smo pa iz Nakeljna, Nakeljna,
Nakeljna,

pijemo ga s frakeljna, frakeljna,
frakeljna
cele noči!

Vedno več spominov se mi vzbujajo, ko se bližamo Kranju. Lani sem si ga po dolgih letih spet ogledal. Stari Kranj je še isti kot pred 50 leti, a novi Kranj je zrasel in dobiva že velikomestno lice. Po kratkem obistanku na avtokolodvoru se peljemo mimo gimnazije. 51 let je že minulo, odkar sem zapustil njene šolske klopi. Eden takratnik profesorjev še živi; dr. Alfonz Levičnik. Pa ni časa, da bi ga obiskal. Onstran Save, pri Gaštelju, je bila takrat ravan, kjer smo dijaki svinjo bili, klinec izbijali, se žogali in igrali razne druge igre. Kmalu po ustanovitvi Jugoslavije pa so tam zrasle tovarne pletilnice in stanovanjske hiše med lepimi nasadi. Z Gaštelja sem se ozrl na Sv. Jošt, kamor smo dijaki radi zleteli. Pozneje smo bogoslovci in visokošolci občudovali na tečajih veleum dr. Kreka; na Sv. Jošt, kamor so tudi Selani pred prvo vojno vsako leto od Brezij dalje romali.

Za St. Vidom se že pričena velika Ljubljana. Avtobus se seveda ne ustavi, da bi šel pozdravit dr. Mateja in gospo Anico, svoja vsakoletna tovariša na letovanju. Pridem ga zato obiskat popoldne. Šofer nam po zvočniku opisuje Ljubljano. Ne pozabi omeniti, da se tu dobro in poceni je, in navaja nekatere znane restavracije in gostilne. Ponovno naglasi, da je odhod iz Ljubljane v nedeljo zvečer ob 19. uri. Vošči

nam, ko izstopimo, prijetno uživanje dopusta in že stojimo pred glavnim kolodvorom. Konec je zaenkrat zanimive vožnje. Prtljago oddava v kolodvorski garderobi, nato pa v mesto k staremu prijatelju Zvabekarju.

V Selah se resno bavimo z načrtom povečanja dosedanje cerkve ali zgradbe nove. Zato me je vleklo, da si ogledam novo cerkev Sv. Cirila in Metoda za Bežigradom. Cerkev Sv. Krištofa na nekdanjem pokopališču je pred leti slavni mojster Plečnik povečal s prizidanjem vzporedne ladje in jo obogatil z mnogimi umetninami. Povečana cerkev, posvečena slovanskima apostoloma Cirilu in Metodu, je postala župnijska cerkev. V neposredni bližini je po drugi vojni bilo zgrajeno razstavišče (velesejem). Dohod do njega pa je ovirala cerkev. Vodstvo razstavišča se je odločilo zgraditi nedaleč proč novo cerkev in prenesti nanjo vse dele prizidane Plečnikove cerkve, da se Plečnikova mojstrovina ohrani. Nova cerkev je po velikosti in obliki enaka prejšnji; vsa okna, vrata, oltarji, kipi, slike in spominski napis so dobili tam svoj prostor. Dve trodelni spovednici sta nameščeni v levi steni, kor z orglami pa je na desni strani v bližini glavnega oltarja. Tlak v prezbitoriju je iz temnega pisanega brušenega marmorja, enako obhajilna miza. Strop je lesen, a v zelo okusnih oblikah nameščen. Barve stebrov so zelo umirjene. Cerkev še ni popolnoma dogotovljena, a božja služba se v njej že vrši.

Dušno pastirstvo vodijo frančiškani. Poleg cerkve stoji lična hiša, ki jim služi za župnišče. Vsa stavbena dela vodi Plečnikov sodelavec, arhitekt Anton Bitenc. Eden bivših učencev pokojnega Plečnika, arhitekt Oswald, biva v Celovcu in je s svojimi deli že dokazal, da je bil v dobri šoli slavnega mojstra.

Na mestu odstranjene cerkve stoji sedaj 54 m visok obelisk z zvočnikom in pripravo za izobešanje zastave sredi prostornega trga. V bližini je krassen vodomet. Na dveh straneh obdajajo trg prostrane razstavne dvorane. Zdaj se vrši v njih svetovna vinska razstava, katere se udeležuje 17 držav. Seveda me je mikalo, da si jo ogledam. Kletni prostori so ogromni, a najmodernejše urejeni posamezni oddelki razstavljalcev pa tudi za oko okusno prirejani. Mene niso zanimale toliko vrste razstavljenih steklenic in njihov vsebina kot narodne noše predstavnic dotičnih držav. Vendar ni kazalo oditi z razstave brez pokušnje vina. Zavila sva s prijateljem v bife Ptujске zadruge. Prvovrsten rizling je bil, kakor se je moj prijatelj izrazil; pravo mazilo za stare kosti. Oborožena s steklenico šipona sva zapustila razstavne prostore.

Tak je začetek mojega letošnjega letovanja. Naslov pisma se glasi „Na soncu in v morju“. Zaenkrat me je peklo še samo sonce, do morja še nisem došel. Ko pa bom, se spet oglašim! Pozdravljeni!

Pisatelj F. S. Finžgar o uredniških težavah

(„Leta mojega potovanja“, Celje 1957)

„Ob res napornem uredniškem delu sem prišel do prepričanja: Vsak list je urednik sam, je njegova duša, srce, skrb in delo, čeprav bi niti vrstice ne napisal sam. Kdor ureja več let, se utruja in duševno izčrpa. Nihče ni brezno, ki nima dna. Pri revijah velikih narodov je zadeva toliko drugačna, da ima glavni urednik vse polno strokovnih soursednikov. Tak direktor vzdrži lahko dalje časa. Urednik

majhnega naroda je pa sam za vse: beri in čisti rukopise, opravi vse korekture, nabira sotrudnikov, nasvetuj jim ideje za strokovne spise, letaj in tekaj po mestu, nosi na pošto, v tiskarno, odgovarjaj in zagovarjaj list v pismih itd. Brez konca je to slovensko tlačansko uredniško delo. Majhen narod je namreč kajža — kajža je pa rajša, tako je zmeraj trdil moj oče, ki je bil sam kajžar . . .“

JULES VERNE:

42

Potovanje na Luna*)

— Dobro ste odgovorili, je Michel Ardan pohvalil nasprotnika, že vidim, da ste v senografiji pokovani.

— Pa še kako, gospod moj; naj dodam še to, da se dva najspretnjša opazovalca, tista dva, ki sta luno najbolj prestudirala, namreč gospoda Beer in Mollder, strinjata v tem, da na luni ni popolnoma nobenega zraka.

Med zborovalci je završalo; videti je bilo, da jih trditve tega čudnega možaka razburja.

— Pa pojdiva še dalje, je odgovoril Michel Ardan z največjo mirnostjo, in se ustavi pri nekem važnem dejstvu. Leta 1860 je spretni francoski astronom Laussedat pri mrku 18. julija opazil, da so konice sončnega krajca zaokroženo okrnjene. To pa si lahko razlagamo samo tako, da so se sončni žarki v luninem ozračju odbijali, pa nič drugega.

— Pa je to dokazano? je živahno vprašal neznanec.

— Popolnoma.

Poslušalci so se spet zagledali v svojega ljubljene junaka, čigar nasprotnik je umolknil.

Ardan je povzel besedo in ne da bi se zaradi tega uspeha kaj prevzel, je dejal:

— Vidite torej, moj dragi gospod, da ne smemo z vso odločnostjo trditi, da na luni ni zraka; ta zrak je najbrž zelo redek, toda znanost ga danes že na splošno priznava.

— Na gorah ga že ni, ne zamerite, je odvrnil neznanec, ki ni hotel popustiti.

— Res je, pač pa pokriva plast zraka doline; ta plast ne presega višine nekaj sto čevljev.

— Vsekakor morate biti previdni in računati s tem, da je ta zrak silno razredčen.

— Oh, moj vrli gospod, za enega samega človeka ga bo že dovolj, sicer pa, ko bom došel gor, bom skušal z njim čim bolj štediti in bom dihal samo ob velikih priložnostih.

Ardanovemu skrivnostnemu nasprotniku je udaril na ušesa bučen smeh; ozrl se je in ošinil množico s ponosnim, kljubovalnim pogledom.

— Torej, je sproščeno nadaljeval Ardan, ker oba priznavava, da ima luna neko atmosfero, morava priznati tudi, da ima neko količino vode. Tega zaključka sem osebno zelo vesel. Sicer pa mi dovolite še eno pripombo. Mi poznamo samo eno plat lunine plošče; in če je na tej plati malo zraka, ga je na nasprotni morda veliko.

— In zakaj pa?

— Ker je luna pod vplivom zemeljske privlačnosti dobila obliko jajca, ki ga vidimo mi z ožjega konca. Zato je Hausen izračunal, da leži njeno težišče v drugi polovici njene oble. In iz tega lahko sklepamo, da se

je vsa masa zraka in vode prevadila na drugo plat lune že v prvih dneh stvarstva.

— Kakšna bujna domišljija! je vzkliknil neznanec.

— Ne! samo teorija, ki se opira na zakone mehanike in je ne moremo zanikati. Zato se obračam k zborovalcem in dam na glasovanje vprašanje, če je tako življenje, kakor ga poznamo na zemlji, mogoče tudi na luni?

Tri sto tisoč poslušalcev je hkrati zaploskalo temu predlogu. Ardanov nasprotnik je hotel še govoriti, pa ga ni nihče več poslušal. Kriki in grožnje so se usule nanj kot toča.

— Zadostil! Zadostil so vpili eni.

— Naženite tega pritepenca! so pomagali drugi.

— Ven! Ven! je povzela razkačena množica. Mož pa se je krčevito oklenil odra in se ni niti gnil; čakal je, da bo nevihta minila. Če Ardan ne bi z lahno krettnjo ljudi pomiril, bi se ta nevihta razbesnela do skrajnosti. Ardan je bil preveč plemenit, da bi zapustil svojega nasprotnika v tako obupnem položaju.

— Bi radi dodali še nekaj besedi? ga je kar se da prijazno vprašal.

— Da, še sto in še tisoč, je vneseno odgovoril neznanec. Ali pa rajši eno samo: Če mislite vztrajati pri svoji nameri, morate biti . . .

— „Neprevidni!“ Kako mi morate očitati kaj takega, ko sem pa svojega prijatelja

Barbicana naprosil, naj da krogli valjasto — stožčasto obliko, da se ne bom v zraku vrtil ko neverica?

— Ampak nesrečnik, sunek pri strelu vas bo raztrgal na kose!

— Moj dragi nasprotnik, zdajle ste zadeli v resnično in edino težavo; vendar imam o industrijski genialnosti Amerikancev preveč dobro mnenje, da se ne bi zanesel na ugodno rešitev tega vprašanja.

— Kaj pa vročina, ki bo nastala zaradi hitrega leta izstrelka skozi zračne plasti?

— Oh! Stene krogel so debele in ozračje bom tako hitro pustil za seboj.

— Kaj pa živeža in vode?

— Izračunal sem, da se lahko založim z njim za eno leto, potoval bom pa samo štiri dni!

— In zrak, da boste spotoma lahko dihal?

— Proizvajal ga bom na kemičen način.

— Kaj pa ko boste štrbunknili na luno — če boste sploh dospeli do nje?

— Padec bo šestkrat počasnejši, kakor padec na zemljo, ker je privlačnost lune šestkrat manjša.

— Še vedno bo dovolj hud, da vas bo razdrobil ko steklo!

— Padec bom lahko zavrl s primerno razpostavljenimi raketami, ki jih bom v pravem hipu zažgal.

(Nadaljevanje na 7. strani)

ODBOJKA

IGRA
ZA FANTE
IN DEKLETA

Odbojka je prav gotovo lepa športna igra, ki jo žal pri nas na Koroškem in v Avstriji sploh bolj slabo poznamo. Drugod po svetu pa jo mladina rada igra, saj ne zahteva posebnih priprav in igrišč in jo je zato mogoče igrati vsepovsod. Z igranjem odbojke postane telo prožno in vitko, mišice se enakomerno razgibajo in pljuča prosto delujejo. Kaj, ko bi tudi mi enkrat poizkusili. Morda bo pa šlo in bomo dobili veselje za to igro?

O zgodovini odbojke morda ne bi kazalo podrobneje govoriti. Odbojko zasledimo že pred več stoletji, vendar imamo prve podatke o takšni odbojki, kot jo danes igrajo, šele iz zadnjih desetletij prejšnjega stoletja. V začetku je igralo odbojko na vsaki strani stene po devet ljudi. Na sredini igrišča je bila lesena stena, da igralci sploh niso videli, kdaj bo priletela žoga čez njo. Današnja igra odbojke se od te prvotne precej razlikuje.

No, kako pa danes izgleda igrišče odbojke? Izberemo si lep in raven prostor na kakšnem dvorišču ali pa na travniku; najbolje je seveda izbrati tak prostor kar na nogometnem igrišču ali pa kje ob njem. S črtami omejimo pravokotnik, ki je dolg 18 metrov, širok pa 9 metrov. Igrišče za odbojko je torej dolgo 18 m, široko pa 9 m. Ta prostor razdelimo na dve enako veliki ploskvi. Tako je vsaka polovica velika devet metrov v dolžino in devet metrov v širino. Mejne črte pomenijo takozvano „outlinijo“. Edina dva rekvizita, ki sta potrebna pri odbojki sta: žoga, podobna nogometni žogi, a nekoliko lažja in manjša, ter mreža, ki je podobna tisti, ki jo uporabljajo pri zelo razširjeni igri „Federball“. Ta mreža mora biti dolga 9 metrov in pol, široka pa 1 meter. Pritrdimo jo na dva droga, ki ju zabijemo na vsaki strani igrišča tam, kjer smo izmerili polovico igrišča. Droga morata stati izven igrišča! Če igrajo odbojko moški, bomo napeli mrežo tako, da bo segala 2 do 3 m visoko, če pa igrajo dekleta, pa naj bo mreža 2,24 m visoko. Za mladino pa zadostuje, če jo napnemo 2,40 visoko. No, tako je pravilno igrišče za odbojko že pripravljeno.

In zdaj lahko pričnemo z igro! Z žrebom določimo, katera skupina šestih igralcev bo servirala prva. Ko so se sporazumeli sodnik in oba voditelja skupin za servis, potem eden izmed igralcev tiste skupine, ki je dobila servis, udari — ne vrže — žogo z roko tako, da pade čez mrežo na drugo stran. Osnovno pravilo pri odbojki pravi, da žoge ne smemo metati ali pa jo kakorkoli zadrževati v rokah. Žogo je treba pri odbojki vedno odbijati z dlani! Po začetnem udarcu sme biti žoga na drugi strani igrišča samo toliko časa, da jo udarijo le trije igralci. Na eni strani igrišča so torej dovoljeni samo trije udarci, potem pa mora skupina, ki je udarjala žogo in si jo podajala, to spet spraviti preko mreže na drugo igrišče. Če igral-

ci na eni polovici več kot trikrat udarijo žogo, če en igralec dvakrat zapored udari žogo, če pade žoga na zemljo, najsi bo v ali izven igrišča, če kdo udari žogo z nogo, če kdo prekorači srednjo mejno črto pod mrežo ali pa med igro namenoma prime za mrežo — štejejo slabe točke. En del igre, en set, dobi tista skupina, ki je s svojo spretnostjo povzročila, da je napravil nasprotnik 15 napak, kot smo jih prej našli. Moderna in tehnično izpopolnjena igra odbojke je zelo zanimiva in nič manj dinamična kot košarka.

Kako štejejo slabe točke? Skupina, ki servira, lahko napravi eno od naštetih napak, ki se ne šteje, pač pa izgubi s tem servis. Če pa, recimo, servira skupina A, napaka pa napravi skupina B, potem je to dobra točka za skupino A, ki obdrži servis vse do napake svojega moštva. Imeti servis, je vsekakor velika prednost.

Naloga igralca, tako zvanega tolkača pri

mreži, je ta, da udari žogo, ki mu jo je podal soigralec v lepem loku, preko mreže tako, da je drugo moštvo ne more ujeti in dobi zato slabo točko. Čim bolj pa znajo moštva igrati, tem težje se tak udarec posreči. Pri zamenjavi servisa tudi igralci v moštvu, ki so razporejeni tako, da so trije ob mreži, trije pa ob zadnji mejni črti igrišča, zamenjajo svoja mesta v smeri kazalca na uri.

To bi bilo domala vse o odbojki, kar je treba vedeti. Odbojka je zelo priljubljena in popularna igra po vsej Evropi in tudi drugod po svetu. Prav tako kot za druge športne igre imajo tudi mednarodno odbojkarsko zvezo, ki organizira tudi svetovna prvenstva. Romuni, Rusi in Čehi so najboljši v odbojki (moške in ženske ekipe). Tudi v Sloveniji je odbojka zelo razvita športna igra.

V nekaj vrsticah se seveda ne da povedati vsega, a toliko prav gotovo, da se vzbudi zanimanje. Če vas zanimajo še podrobnosti o tej igri, si lahko nabavite pravila mednarodne odbojkarske zveze.

Pa poizkusite enkrat, kako to gre! Morda boste našli na ta način spet pravo zabavo za nedeljsko popoldne!

Filatelija za mladino

Filatelija ni samo trgovanje z znamkami, ampak ima tudi svojo kulturno in poučno stran. Zbiranje znamk budi domišljijo, izobrazuje okus, budi smisel za lepoto, red in snago ter nudi zbiratelju svojevrsten užitek. Filatelija pa poglavlja tudi znanje zgodovine, zemljepisa, prirodoopisa, narodnega gospodarstva itd.

Poštna znamka je služila včasih samo enemu namenu: bila je nekaka priznanica, da je poština plačana. Temu namenu je bila prilagojena tudi slika na znamki. Nosila je številko, ki je predstavljala vplačano pristojbino. Razen številke so bili na znamkah stilizirani državni grbi, glave državnih poglavarjev in razni okraski.

Danes pa ni samo priznanica, postala je važno propagandno sredstvo. Z znamkami se vrši propaganda za tujski promet, trgovino, obrt in industrijo. Vsi pa vemo, da doseže propaganda svoj namen le tedaj, če deluje na gledalca s svojo originalnostjo ali s svojo lepoto. Zato ni nič čudnega, če so v novejšem času posvetile vse države prav posebno izdelavi svojih znamk, da so pritegnile k temu delu največje umetnike in izkoristile najnovejše pridobitve grafične umetnosti. Današnje znamke so v mnogih državah drobne umetnine v pravem smislu besede. Načrte zanje izdelujejo umetniki, a ti skajo jih najmodernejši stroji za umetniško reprodukcijo.

Mimo lepote teh malih umetnin ne more niti najbolj okorel materialist; kako bi naj šla naša mladina, ki je polna idealov. Da nudi filatelija onim, ki se bavijo z njo, tudi neko zadoščenje in užitek, ni treba še posebej poudarjati. Najboljši dokaz so milijoni zbirateljev, ki ostanejo zvesti temu lepemu športu vse do groba.

Vsaka zbirka, ki je okusno, pregledno in pravilno sestavljena po nekem, četudi po posebnem načrtu ter vsebuje same take znamke, ki jim ni mogoče ničesar očitati, ima veliko vrednost.

Draga znamka, ki ni „čista“, izgubi mnogo na svoji vrednosti. Zato se mora mladina navaditi, da uvršča v svoj album samo znamke, ki so popolnoma čiste, t. j. znamke, ki ne kažejo nobenih sledov papirja, znamke, ki niso mastne niti kako drugače zamazane.

Znamko, ki jo hočemo odlepiti od pisemskega ovoja, vržemo v hladno vodo in jo pustimo v njej toliko časa, dokler sama ne odstopi. Nato jo vzamemo iz vode s prsti, ne s pinceto, ker bi nam ta lahko mehki, razmočeni papir poškodovala, in jo položimo z navzdol obrnjeno sliko na snažno platno ali pivnik, kjer ostane, dokler se ne posuši. Napačno je, če jo sušimo pri peči, nad štedilnikom ali kako drugače. Osušeni znamk ne smemo več prijemat s prsti, temveč s pinceto. Vložimo jih med liste kakšne knjige, da se poravnajo. Šele tako sprane, posušene in poravnane znamke pričnemo pregledovati in odbirati.

Znamke delimo v tri skupine: v znamke I., II. in III. čistoče. Pri pregledovanju je treba najprej ugotoviti, če nima morda znamka tako imenovanih tankih mest. Tanke mesta nastanejo, če potegnemo znamko s podlage v suhem stanju; pri tem ostanejo delci znamkinega papirja na podlagi in je znamka na dotičnih mestih bolj prozorna kot drugod. Tako poškodovana znamka spada v tretjo skupino. Znamko, ki nima tankih mest, preiščemo, če ji ne manjka kak zobec. Če ji manjka le en sam zobec, jo je treba zavreči. Isto velja tudi za znamke, ki

niso nazobčane, za znamke, ki so rezane s škarijami. Pri teh mora biti okrog slikinega okvirja najmanj 1 mm širok rob. Če je beli rob prekinjen in posega rez v sliko, je znamka slaba.

Ko smo se prepričali, da so zobci, oziroma rob, nepoškodovani, ugotovimo, če je znamka „centrirana“. Pri centriranih znamkah je beli rob okrog slike na vseh štirih straneh enako širok; slika leži točno v sredini papirja.

Pri nerabljenih znamkah mora biti lepilo pristno in nepoškodovano. Pri rabljenih ne sme poštni žig pokrivati niti kvariti cele slike. Žig mora biti jasen in ne zamazan, močan, a ne vsiljiv.

Znamke prve čistoče, četudi so cenene, so vedno več vredne kakor drage poškodovane znamke. Zbirka znamk I. čistoče je ideal za vse filateliste, ideal, ki ga ni mogoče tako lahko doseči. Zbiranje znamk prve čistoče zahteva od zbiratelja železni voljo, potrpljenje in disciplino.

Ni zadosti, da zbiratelj pazi, da so njegove znamke brez vseh napak. Album znamk je za vsakega zbiratelja spričevalo o njegovi redoljubnosti. Seveda ni mogoče vsakemu dijaku nabaviti si primeren album. A vendar, kdor je dovzeten za lepoto, ima tudi dober okus. Lastnik lepih znamk ne bo teh malih umetnin nikdar lepil v kako zamazano beležnico. Potrudil se bo, da jim bo dal prikladen okvir, da bo prišla čim bolj do izraza njihova lepota, da bo že njih razvrstitev vzbujala prijeten vtis. Uporabljal bo za to le snažne liste papirja, znamke bo razmestil simetrično, a nikdar tako, da bi bili listi prenatrpani in nepregledni. S takim razmeščanjem znamk se izpopolnjuje in vadi okus zbiratelja. Na filatelističnih razstavah, ki jih je od leta do leta več, bo videl zbirke, ki bodo še okusneje urejeni kakor njegova. To mu bo dalo novih pobud. Nehote se bo uvrstil med druge filateliste kot tekmovallec in iz te plemenite borbe za okus in lepoto smisel bo brez dvoma odnesel mnogo neprecenljivih koristi.

IVERI

Kjer je Bog, tam ni nadlog.

Kdor starše ljubi in jih podpira, si nebesa odpira.

Čast je ledena gaz, ki hitro zvojeni.

Naj človek pol sveta obteče, najboljši kruh doma se peče.

Dobro stori, pa okrog ne zvoni!

Kdor revežem daruje, Bogu posojuje.

Najsrečnejše ljudi — poštenje rodi.

Prazen sod da močan glas.

(Nadaljevanje s strani 6)

— No, pa recimo, da boste premagali vse težkoče in izgladili vse ovire in da vam bo sreča mila — recimo torej, da boste dospeli živi in zdravi na luno, kako se boste pa vrnili?

— Vrnili se sploh ne bom.

— Pri tem odgovoru, ki je bil tako preprosto in tako zvišen, so poslušalci onemeli. Njihov molk je povedal več kakor najbolj navdušeno kričanje. Neznane ga je izkoristil še za zadnji sunek.

— Čisto gotovo se boste ubili, je zaklical, in vaša smrt bo smrt nespametnika, ki ne bo znanosti prav nič koristil!

— Le nadaljujte, plemeniti neznane, saj znate tako prijetno prerokovati.

— To je pa že preveč! je zakričal Ardanov nasprotnik; res ne vem, zakaj se še zapletam v tako nesrečno pričkanje! Pa nadaljujte s svojim blaznim početjem, kakor vas je volja! Saj vam ne smemo zameriti.

— Oh! kar udarite!

— Ne! Nekdo drugi je odgovoren za vašo dejanja.

— Kdo pa, če smem vprašati? je ukazovalno vprašal Michel Ardan.

— Tisti bedak, ki je ta nemogoči in smešni poskus organiziral!

Napad je bil jasen in določen. Ze ves čas, odkar je neznane posegal v razpravljanje, se je Barbicane komaj zadrževal in „požiral ogenj in dim“ kakor bajtarska peč; ko pa je videl, da se je neznane tako žaljivo za-

letel vanj, je nenadoma vstal in korakal proti nasprotniku, ki mu je mirno gledal v oči; nenadoma pa sta se zgrešila.

Kajti tisti trenutek je sto krepkih rok dvignilo oder in predsednik „Topniškega kluba“ se je moral z Ardonom udeležiti zmagoslavnega pohoda. Oder je bil težak, toda nosači so se neprenehoma izmenjevali; vsi so se prepirali in topli za čast, da so smeli podpreti to manifestacijo s svojimi rameni.

Vendar neznane ni izkoristil hrušča in trušč, da bi izginil. Ali bi sredi te strnjene množice to sploh mogel storiti? Čisto gotovo ne. Zato je stal v prvi vrsti in s prekrižanimi rokami zabadal oči v predsednika Barbicane.

Ta ga je ves čas gledal in pogledi teh dveh mož so se križali ko dva grozeča meča.

Med zmagoslavnim pohodom je množica ves čas kričala, kar je mogla. Michel Ardan je z očitim užitkom vse mirno potrpeč. Obraz mu je žarel. Včasih se je oder zagugal naprej, nazaj in na stran, ko ladja na razburkanem morju. Toda oba naša junaka sta imela „mornarske noge“; bila sta lepo tiho in njuna „ladja“ je dospela brez neugod v pristanišče Tampa-Town. Michel Ardan se je srečno izmuznil zadnjim objemom krepkih občudovalcev; zbežal je v hotel „Franklin“, se zaprl v sobo in hitro zlezal v posteljo, na kateri je pod njegovimi okni še postajal, da bi se ogleda množica.

Ta čas se je Michel Ardan med skrivnostnim neznanecem in p...

kluba“ kratek, resen in odločen prizor. Takoj, ko je bil Barbicane prost, je šel naravnost k svojemu nasprotniku.

— Pojdite z menoj, mu je kratko dejal. Ta mu je sledil na obalo in kmalu sta se oba znašla pri vhodu v pristanišče.

Sovražnika, ki se še nista poznala, sta se spogledala.

— Kdo ste? je vprašal Barbicane.

— Kapitan Nicholl.

— To sem si mislil. Do zdaj vas usoda še ni nikdar zanesla na mojo pot.

— Zato sem se vam prišel postaviti nanjo.

— Razžalili ste me!

— Javno.

— In zato mi boste dali zadoščenje.

— Takoj.

— Ne, želim, da ostane vse med nama. Tri milje daleč od Tampe je gozd Skermaw. Ali poznate?

— Poznam.

— Ali vam je prav, da pridete jutri zjutraj v ta gozd z ene strani.

— Da, če boste vi ob isti uri prišli vanj z druge strani.

— In ne boste pozabili vzeti s seboj puške? je rekel Barbicane.

— Ravno tako ne kakor vi, je odgovoril Nicholl.

Po teh hladnih besedah sta se predsednik „Topniškega kluba“ in kapitan ločila. Barbicane se je vrnil domov; toda namesto da bi nekaj ur počival, je vso noč tuhtal, kako bi ublažil silni sunek krogle pri izletu

in rešil tisto težavno vprašanje, ki ga je postavil na zborovanju Michel Ardan.

Enaindvajseto poglavje

KAKO ZNA FRANCOZ VSE LEPO UREDITI

Vtem ko sta predsednik in kapitan razpravljala o pogojih tistega strašnega in surovega dvoboja, pri katerem prežita nasprotnika drug na drugega ko lovca na zver, je Michel Ardan po naporih svojega zmagoslavja počival. O pravem počitku seveda ne moremo govoriti, zakaj ameriške postelje se po svoji trdoti lahko merijo z marmornatimi in granitnimi mizami.

Ardan je torej precej slabo spal, obračal in premetaval se je med prti, ki jih je imel namesto rjuh, in ravno je sanjal, kako bi si uredil udobnejše ležišče v svojem izstrelku, ko ga je nenadoma iztrgal iz sanj silen hrup. Od neenakomernih udarcev so se tresla vrata, ko da jih nekdo razbija z železnim orodjem. Strašno kričanje se je mešalo med ropot ob tej malo prerani uri.

— Odpri! je nekdo zakričal. Zaboga, odpri!

Ardan ni imel nobenega razloga, da bi ustregel tej tako bučni zahtevi. Vendar je vstal in odprl vrata v trenutku, ko bi bila popustila pred silo trmoglavega obiskovalca. Tajnik „Topniškega kluba“ je vdrl v sobo. Še bomba ne bi bila padla vanjo bolj brezobzirno.

(Dalje prihodnjič)

Nedelja, 14. septembra

Celovec, sejmišče, ob 14 uri

senzacionalna TOMBOLA

3 AVTOMOBILI

1 OPEL REKORD, P, 2 STEYR PUCH 500

5 rolerjev 1 televizijski aparat, hladilniki, koleša in drugih 600 dobitkov

O zaščitnem cepljenju

(Nadaljevanje s strani 7)

terije, s katero bi se človek morebiti utegnil kasneje kdaj okužiti. Organizem se torej odzove na vbizgavanje zadostne količine takega varnostnega cepiva proti difteriji z aktivno odpornostjo, ki traja vsaj 5 let. Po istem načelu izdelujejo tudi zaščitno cepivo proti tetanusu.

Z zaščitnim vbizgavanjem omiljenih strupov difterije je padla umrljivost zaradi difterije v večjih mestih v nekaj letih praktično na ničlo, tako da zdravniki marsikje komaj še vidijo kak slučaj difterije. Ostal je le še spomin v srcih starejših mater na nekdanjo strašno morilko otrok.

Zaščitno cepljenje proti tetanusu pa se je sijajno obneslo zlasti v drugi svetovni vojni.

V zadnjem času izvajajo zdravniki prav uspešno zaščitno cepljenje proti oslovskemu kašlju in proti tuberkulozi, zoper katero uporabljajo Beseže (BCG) cepivo, t. j. cepivo iz bacila Calmette-Guerin, imenovano po začetnih črkah „Bacille Calmette-Guerin“. Calmette, francoski zdravnik, in njegov sodelavec sta s presajanjem bacile tuberkuloze tako oslabila, da so postali neškodljivi za organizem. To cepivo rabijo za zaščitno cepljenje malih otrok in mladostnikov, da postanejo potem odpornejši proti okuženju z jetiko. Cepljenci morajo poprej reagirati negativno na diagnostično cepljenje s tuberkulinom, to se pravi, da morajo cepljenci biti popolnoma prosti tuberkuloze ob času zaščitnega cepljenja proti tuberkulozi, sicer bi bilo to zaščitno cepljenje še nekaj dodatka k že obstoječi tuberkulozi, ker vbizgavajo vendar bacile tuberkuloze, dasi so oslabljeni in tuberkuloze prostim nikakor niso v škodo.

Odkar je uvedla oblast prisilno zaščitno cepljenje proti črnim kozam, je v naših krajih popolnoma iztrebljena nevarna kuga črnih koz, katerim je podleglo v prejšnjih stoletjih na milijone ljudi. Cepivo proti kozam dobivajo bakteriologi od telet, ki so jih na umeten način okužili s povzročitelji kravjih koz. Pri zaščitnem cepljenju zoper okužbo s črnimi kozami uporabljajo torej zdravniki viruse kravjih koz, ki niso nevarni za človeka in zapuščajo samo na mestu cepljenja neznatne kožne brazgotine, medtem ko se pri obolenju za pravimi črnimi kozami pojavljajo po vsem telesu in celo na očeh mehurčki, ki se potem, če ima človek srečo, da ozdravi, zacelijo z brazgotinami in obraz grdo izmalčijo z morebitno trajno slepoto. Na podlagi zaščitnega cepljenja s kravjimi kozami oziroma s komaj zaznavnim obolenjem za kravjimi kozami tvori organizem torej protisnovi ali antitoksine, ki ostanejo potem v sokrvici telesa več desetletij in zavarujejo človeka pred okužbo s pravimi črnimi kozami.

Zoper steklino imamo tudi učinkovito cepivo. Pridobivajo ga iz hrbtenjače s steklinno okuženih domačih zajcev. Pred odkritjem tega cepiva je bil vsak, kogar je ugriznila stekla žival, smrti zapisan. Zaščitno cepljenje zoper steklino obstoji v aktivni imunizaciji z zamorjenimi povzročitelji (virusi) stekline. Pasteur je odkril, da zanesljivo moremo zabraniti ali vsaj omejiti stekline, če pravočasno vbizgamo od stekle živali ogrizenemu cepivo zoper steklino. Cepivo je mleasta zmes (emulzija), ki jo izdelujejo v tako zvanih Pasteurjevih zavodih iz posušene hrbtenjače domačih zajcev, ki so jih umetno okužili s steklino.

V borbi proti virusnim boleznim, med katere prištevamo tudi otroško paralizo, so se spravili zdravniki bakteriologi in virusologi v zadnjih letih z veliko energijo in podprti z denarnimi sredstvi tudi na izdelavo varstvenega cepiva proti otroški paralizi. Iz dolgotrajnega in naporenega dela številnih raziskovalcev so se rodili blesteči triumfi preprečevalne medicine v pridobivanju zaščitnega cepiva zoper otroško paralizo.

Nemški zdravnik Jakob pl. Heine iz Cannstatt-a, vzhodnega predmestja Stuttgarta, umrl 1870 v starosti 79 let, je najprej opisal to kužno bolezen. Leta 1890 je ugotovil švedski zdravnik za otroške bolezni Oskar Medin ob priliki velike epidemije v Stockholmu, da je otroška paraliza obolenje osrednjega živčevja. Dr. Medin je umrl leta 1927, star 80 let. Na čast tema dvema zdravnikoma imenujejo otroško paralizo tudi Heine-Medinovo obolenje. Večje epidemije otroške paralize so razsajale leta 1905-06 na Švedskem in Norveškem, 1908-9 v Nemčiji, 1907 in 1916-17 v Ameriki. Vzrok te bolezni je bil seveda docela neznan. Šele leta 1913 je odkril povzročitelja te kužne bolezni Simon Flexner, ravnatelj Rockefellerjevega zavoda za medicinska raziskovanja v New Yorku, umrl leta 1946, star 83 let. Pri tem odkritju ima velike zasluge tudi profesor Noguchi (izg. Noguči) Hideyo, japonski bakteriolog in visokošolski profesor v New Yorku, umrl leta 1928, v starosti 52 let kot žrtev raziskovanja rumene mrzlice na Zlati obali v Vzhodni Afriki. Ta dva sta označila tedaj povzročitelja kot „filtrabilne viruse“, ki so bili nevidni v navadnih mikroskopih in tudi v ultramikroskopih pri 2000-kratni povečavi zaradi svoje izredne drobnosti. Ultramikroskope uporabljajo od leta 1903 dalje.

Šele izredno močni elektronski mikroskopi, ki so jih začeli sestavljati in razvijati od leta 1931 naprej, so omogočili vidnost virusov. Izmerili so jih in razvrstili po velikosti od največjih do najmanjših od 300 do 10 milijonink milimetra — medtem ko merijo bakterije tisočinke milimetra. Elektronski mikroskop je optična naprava, ki povečava z elektronskimi žarki viruse do več 100.000 krat. Med najmanjše viruse spada virus otroške paralize. Je okrogle oblike in meri v premeru komaj 20 milijonink milimetra. Bistvena odlika virusov je, da ne uspevajo na navadnih gojiščih kakor bakterije, ampak samo v živih celicah, n. pr. v ledvicah opic ali v zarodku piščanca.

Ime virus je latinskega izvora in pomeni nekako „strupeni sok“. Virusi so velika skupina najmanjših delčkov od kristalinične do organske zgradbe. Pretvarjajo beljakovino gostiteljeve celice v svojo strupeno beljakovino in motijo na ta način celotno presnovo celic ter zastrupljajo organizem.

Kraj, kjer kupujete opravo za spalnice, dnevne sobe, kuhinje, oblaženo pohištvo, žimnice:

Rudolf Slama

KLagenfurt, St. Veiter Strasse 15 und Sponheimer Stasse 16

Ugodno odplačilo na obroke; tudi zamenjava za uporabi les je možna. Brezplačna dostava z avtomobilom.

Najlepše novosti

holandskih cvetličnih gomoljev

tulpe
narcise
hiacinte
i. t. d.
na zalogi

Keusehnigg

veletrgovina s semeni
KLagenfurt, HEUPLATZ

Sončna očala - Sonnenbrillen

OPTIKER SEKERKA
KLagenfurt, 10. OKTOBER-STR.

Vsa sadna drevesca — jabolčna do 20% cenejša kot drugod — vam dostavi domača drevesnica ing. Marko Polzer, pd. Vazar, p. St. Veit i. Jauntal.

Zanesljivo katoliško dekle za najmoderneje opremljeno gospodinjstvo na Dunaju iščemo za september. Dobro plačilo in prijazno ravnanje. Ponudbe na upravo lista pod značko „Zanesljiva“.

Naprodaj kmetija z zelo lepo in ugodno lego južno od Drave, s posebnim sezonskim dohodkom. Več se poižve na upravi Našega tednika pod značko „Ugodna prilika“.

Kupimo kajžo v okolici Celovca ali Velikovca. Ponudbe pošljite na upravo lista pod „Kajža“.

Po odkritju in po izpopolnitvi elektronskih mikroskopov je začel nauk o virusnih boleznih zavzemati vse večji obseg in kaj različne bolezni so uvrstili v skupino virusnih bolezni, kakor črne koze, norice, ošpice, škrlatinko, oslovski kašelj, steklino, papigovko, otroško paralizo, rumeno mrzlico, neka vnetja možgan, slinavko, parkljevko, influenco itd.

Zaradi ogromne zdravstvene in gospodarske škode, ki jo povzročajo našete virusne bolezni, so vztrajni raziskovalci že od nekdaj na delu, da bi ustvarili tudi proti njim uspešna cepiva. Že zdavnaj so vedeli, da za-

puščajo mnoge virusne bolezni krepko aktivno odpornost (imunost), če jih človek preboli, kar je očitno pri obolenju za črni mi kozami, za otroško paralizo in za pegavim tifusom. Seveda bi bilo preveč tvegano, če bi zaradi odpornosti moral človek vse prej omenjene bolezni preboleti.

Tako so bile osnovna naloga borbe z otroško paralizo raziskave, ki naj bi pripomogle do izdelave cepiva, s katerim bi se odpornost proti otroški paralizi dala doseči umetno, brez posledic in brez vsake nevarnosti za cepljenca.

V spomin Tilki Linhard - Šoštarjevi,

umrl pred enim letom v Ljubljani

Pred letom dni (15. 9. 1957) nas je poslednjič obiskala naša Tilka Linhartova ali Šoštarjeva iz Zg. Libuč. Rada je prihitela v domači kraj iz Ljubljane, kjer je služila celih 20 let. Od doma je odšla dekle šestnajstih let, najprej v razne službe kot hišna pomočnica. Odhod od doma je bil zanjo vedno trnjeva pot. Pa je bila tako nekdanja kakor danes bridka parola: „S trebuhom za kruhom.“ A ko doma v skopi hiši ni jela, moraš drugod poiskati dela!

Pridna, delovna in vestna dekle je bila povsod upoštevana. V Ljubljani je prejšnja leta sodelovala pri raznih kat. organizacijah in pri dekl. pevskem zboru. Nadvse je ljubila naravo in pošteno zabavo. Ko smo jo obiskali v Ljubljani, je celo družbo, ki se je zbrala za par domačih ur krog nje, zabavala z vedrim smehom in domačimi dovtipi. Ko pa je prišla na počitnice v domači kraj, je obiskala prijatelje, jezera in planine in z vriskom objemala prelubi ji domači svet.

Ko je zadnje počitnice preživljala v domači hiši, je z delom na polju dokazala svojo nežno ljubezen do rodne zemlje. S sončnim vzhodom je bila že na bratovem polju in ves dan rahljala in čistila grudo. Tako je preživljala svoje zadnje počitnice. Poslo-

vila se je nato od domačih in od doma s solzami v očeh. Videli pa smo, da ji je za vrtom težka, nevarna bolezen.

Kmalu po Tilkinem odhodu so nas njeni prijatelji iz Ljubljane obvestili, da je Tilka v bolnici nenadoma umrla. Sorodniki so pohiteli na pogreb. Nas pa je ta žalostna vest pretresla v spoznanju, da smo s Tilko izgubili kot sončni žarek vedro rojakinjo.

Njen pogreb na Žalah pri Ljubljani je bilo pravcata koroška manifestacija. Pripravili so jo njeni prijatelji, prijateljice, ki jih je bilo prav mnogo in so jokale ob grobu Tilkinem kot otroci za materjo.

Da, Tilka, to je bilo priznanje za Tvoje bratstvo, ljubezen in zvestobo, pečat za Tvoje trpljenje, katero bo kronal Bog v Tvoji pravi domovini. V Tvojem življenju, Tilka, se je marsikatera želja ni izpolnila. Vemo za Tvoja hrepenenje in načrte, ki so bili tako lepi kakor sončna jutra, pa so zatonili v mračno noč.

Toda Tvoja zadnja želja se ti je izpolnila. Rekla si: Položite me v grob tako, da bom gledala proti Koroški. Tilka, v grobu ležiš in gledaš k nam in mi se veselimo Tvojih budnih oči nad Koroško.

— K R A T K E V E S T I —

VLADA KOMUNISTIČNE KITAJSKE je pretekli teden sporočila, da je sklenila raztegniti mejo svojih teritorialnih voda na 12 milj od celine in od obalnih otokov. Izjava kitajske komunistične vlade poudarja, da je glavni otok skupine Kvemoj v notranjosti kitajskih teritorialnih voda. Ista načela veljajo tudi za otok Tajvan (Formoza) in za otoke, ki obkrožajo Formozo in „za vse druge otoke, ki pripadajo Kitajski“. Do sedaj je potekala meja kitajskih teritorialnih voda tri milje od obale. Izjava dodaja, da je vprašanje zavzetja Formoze in drugih zasedenih področij kitajska notranja zadeva, v katero ni dopustno nobeno tuje vmešavanje.

FRANCOSKA VLADA je dala vsaki stranki ali politični skupini na razpolago po 5 minut oddajnega časa na radiu in v televiziji, da lahko zavzamejo svoje stališče do de Gaullova predloga o spremembi ustave. Do 25. septembra bo 46 takih oddaj v francoskem državnem radiu in televiziji.

16. SEPTEMBRA SE BO ZAČELO redno zasedanje Organizacije združenih narodov v New Yorku. Nekatere države so sicer predlagale, naj bi zasedanje preložili za deset dni, toda nobena ni formalno zahtevala odložitve.

V WASHINGTONSKIH DIPLOMATSKIH KROGIH IZJAVLJAJO, da je komunistična Kitajska razširila meje svojih teritorialnih voda na 12 milj zato, da bi blokirala sleherno ameriško spremljanje konvojov, ki oskrbujejo Kvemoj in druge obalne otoke.

Ameriška vlada je uradno zavrnila kitajski sklep o raztegnitvi meje teritorialnih voda, češ da je ta sklep očiten voizkus zakrivanja napadalnih namenov komunistične Kitajske.

MÖBELHAUS
STADLER
KLagenfurt

Theatergasse 4

Das Haus der guten Möbel

4 Vorteile:

1. Riesenauswahl - über 100 Ausstattungen
2. Die besten und billigsten Möbel Österreichs. Hartholzschlafzimmer von S 3.900
3. Ratenzahlung ohne Aufschlag, ohne Zinsen
4. Zustellung frei Haus mit eigenem Spezialauto

GRÖSSTE AUSWAHL IN:

Polstermöbeln, Teppichen, Matratzen; Vorhangstoffe zu sehr mäßigen Preisen

SW - MÖBEL - VERKAUFSSTELLE

Beratung durch eigenen Architekten!